

Ideiglenes Törvénykezési Szabályok

(1861)¹

I. Polgári Magánjog

a) Anyagi rész

1. § A magyar polgári anyagi magán-törvények visszaállítatnak, de a közhitel, a jogfolytonosság és a helyzet szükségéi által igényelt következő pótlásokkal.

Öröklési rend

2. § Az ősiség tárgyában 1852-iki november 29-én kibocsátott patens mindazon rendeletei, melyek az öröklésre vonatkoznak, megszüntetvén, ezek helyébe a magyar öröklési elvekkel megegyező, mindazonáltal az ősiség eltörléséről szóló 1848-ik 15-ik törvénycikkhez idomított alábbi szabályok léptetnek életbe.

3. § A királyi adományos és nem adományos, a fi és leányági javak, és az ezekből származható jogviszonyok közti különbség, úgy a leányi negyed- és hajadoni jog, mint a fiágiság kifolyása, az 1848:15-ik törvénycikk szellemében megszünteknek tekintendők.

A hitbizományi intézvény azonban, a vele kapcsolatos hajadoni joggal együtt, érintetlenül hagyatik.

4. § A javakra nézve élők közt tett szerződéseket az örökösök a javak természetéből vont keresettel meg nem támadhatják ugyan, de tékozlás eseteiben az egyenes leszármazó örökösök, ezek nem létében pedig az életben levő szülők, törvényes osztályrészüket (legitima) zárlat által biztosíthatják.

Az ajándékozási jog szintén a leszármazó egyenes örökösök, és ha ezek nem volnának, az életben levő szülők törvényes osztályrésze által van korlátozva.

A végrendelet külső kellékei

5. § A végrendelet és fiókvégrendelet külső kellékei tekintetében a magyar törvényben, sitatutomokban s törvényes gyakorlaton alapuló különböző szabályok, polgári állásra való tekintet nélkül egyforma hatálylyal bírnak s a nemesek végrendeletei azért, hogy a nem-nemesekre nézve fennállott szabályok szerint alkotvák, és viszont, külkellékek hiányából nem érvényteleníthetők.

6. § Az oly végrendeletek, melyek a magyar törvény életbeléptétől számítandó fél év alatt elhaló örökhagyóktól származnak, külső kellékek szempontjából, az eddig fennállott osztrák törvények szabályai szerint is érvényesen alkothatók.

Végrendelkezési jog

7. § A végrendelkezési jog leszármazó egyenes örökös és szülők nem létében, minden öröklött és szerzeményi vagyponra kiterjed, ha azonban leszármazó egyenes örökösök, vagy életben levő szülők vannak, a végrendelet ezek törvényes osztályrészét nem érintheti.

1 Az 1861-es országbírói értekezlet által megalkotott Ideiglenes Törvénykezési Szabályok nem törvény, hiszen a passzusokat nem parlament, hanem egy szaktanácskormány alkotta, illetve mert - nem lévén megkoronázott királyunk - azokat a király nem szentesítette.

E törvényes osztályrész felét teszi annak, a mit a leszármazó örökösök az örökhagyó után ennek végrendelet nélküli halála esetén öröklének. A végrendelet tehát erre nézve semmis, s a leszármazó egyenes örökösök, ezek nem létében pedig az életben levő szülők, ezen fele-résznek kiegészítését követelhetik.

E szabály alól csak az I. R. 52. és 53-ik czimeiben foglalt esetek képeznek a kitagadhatásra nézve kivételt.

8. § A 7-ik §-ban érintett kiegészítésnek ajándékozás eseteiben is helye van, (4. §) ha a leszármazó egyenes örökösök, ezek nem létében pedig az életben levő szülők bebizonyíthatják, hogy az örökhagyónak tiszta hagyatéka az ajándékozásakor volt érték felénél kevesebb, mely esetben e hiányt a megajándékozott pótolni tartozik.

Végrendelet nélküli öröklés

9. § Végrendelet nem létében az örökhagyónak minden vagyona a tőle leszármazó törvényes gyermekekre száll és ha ezek közül egyik vagy másik már nem élne, de törvényes maradékokat hagyott volna hátra, a reá jutandó osztályrészt ezek öröklik; vagyis az első izen levők fejenkint, a többi izbeliek pedig törzsönkint öröklenek.

10. § Leszármazók hiányában az apa és anya hivatvák öröklésre, mindenik azon érték erejéig, mely tőlük vagy águktól akár végrendelet folytán, akár anélkül, az örökhagyóra hárult; az apai ágról származott vagyon az apára, az anyagi ágról eredt vagyon pedig az anyára szállván vissza.

Ha a hagyatékából azon vagyon, mely az örökhagyóra az apai és anyai ágról szállott, ki nem kerülne: az apa és anya a hagyatékon azon érték arányában osztoznak, a mely tőlük, vagy águktól az örökhagyóra származott.

Ellenben, ha a hagyaték túlhaladná azon értéket, a mely az örökhagyóra az apai és anyai ágról került: ezen szerzemény a hitvestársra száll, ennek nem létében pedig az apa és anya közt két egyenlő részre oszlik.

11. § Ha az apa, vagy anya, vagy közölök már egyik sem élne: a magyar törvények értelmében az apát az apai, és az anyát az anyai ágon leszármazott oldalrokonok képviselik.

12. § Sem szülők, sem tőlük leszármazott oldalrokonok nem lévén: az öregapát és öreganyát s illetőleg az ezektől leszármazott oldalrokonokat, - és ha ezek sem volnának életben: az ősapát és ősanját, s illetőleg a tőlük leszármazott oldalrokonokat, s így sorban a további felmenőket s illetőleg az ezektől leszármazott oldalrokonokat illeti az öröklés ugyanazon elvek szerint, melyek a 9., 10. és 11. §-okban megállapítvák.

Közszerzeményi jog

13. § A házasság alatti közszerzeményekre nézve a korábbi magyar törvények határozatai változást nem szenvednek.

Hitvestársi öröklés (successio conjugalis)

14. § Hitvestársi öröklésnek a magyar törvény szerint helye van:

- a) a szerzeményi javakban, ha leszármazó egyenes örökösök nincsenek:
- b) az öröklött javakra nézve, ha sem leszármazó, sem felmenő, sem oldalagos örökösök nem léteznek.

Özvegyi öröklés (successio vidualis)

15. § Az özvegyi öröklést szabályozó magyar törvények változtatlanul fennmaradnak.

Özvegyi jog (Jus viduale)

16. § Az özvegyi jog tekintetében a magyar törvények rendeletei újra hatályba lépnek; azonban e jog megszorítását csak a leszármazó egyenes örökösök követelhetik.

17. § A 14., 15. és 16. §-okban foglalt hitvestársi öröklésre, özvegyi öröklésre, s özvegyi jogra nézve - a jászkún kerületekben fennállott szabályok ott jövőre is zsinórmértékül fognak szolgálni; egyéb tekintetben mindazonát az itt szabályzott öröklési rend a jászkún kerületekre is kihat.

A szent korona öröklése

18. § A szent korona ügyvédének öröklése ott, hol sem törvényes, sem végrendeleti örökösök nem léteznek, minden vagyonra különbség nélkül kiterjed.

Vegyes intézkedések

19. § Az eddigi osztrák törvények vagy rendeletek alapján keletkezett vagy elenyészett öröklési vagy özvegyi jogok, úgy szintén az 1852. november 29-én kelt ősiségi patens 5. és 6. § értelmében letett eddigi végrendeleteknek hatálya érintetlenül hagyatván, a jelen intézkedéseknek visszaható erejük nincs. Egyébiránt a végrendelezési és öröklési jog, a most érintett ősiségi patens 5. és 6. §-aiban foglalt eseteket kivéve, az örökhagyó halálakor fennálló törvények szerint ítélandó meg.

20. § Az 1852-ik november 29-iki patens többi részei az országgyűlés intézkedéseig ideiglenesen fenmaradnak; azonban mindazon helyein, hol az 1852. szeptember 16-án kelt cs. kir. igazságügyi miniszteri rendelettel életbeléptetett polgári perrendtartásra, vagy más eljárási rendeletekre hivatkozás történik, az egyidejűleg visszaállított, itt alább következő magyar alaki törvények értendők.

21. § Szintugy fenntartatnak ideiglenesen az országgyűlés intézkedéseig az ausztriai polgári törvénykönyv mind azon rendeletei is, melyek az 1855-ik decz. 15-ki telekkönyvi rendelettel kapcsolatban állván, a telekkönyvek tárgyát képező valamely dolog szerzése vagy elidegenítése módjait meghatározzák.

22. § A vallás különféleségéből kifolyó, az ausztriai törvények uralma alatt bővített polgári magánjogok jelen állapotukban meghagyatnak.

23. § Végre kijelentetik, miszerint az ész szüleményei is oly tulajdont képeznek, mely a törvény őtalma alatt áll.

b) Alaki rész

I. FEJEZET

A bíróságok szervezése

A volt magyar bíróságok visszaállittatnak nevezetesen:

24. § A rendezett tanácscsal nem bíró községekben a helybeli bírónak két előljáró közbejöttével az 1832-36. 20-ik tc. értelmébeni bírósága.

25. § Szabad kir. és rendezett tanácscsal bíró városokban:

a) a bírónak két tanácsbeli közbejöttéveli bírósága;

b) a városi tanács, illetőleg városi törvényszék.

26. § A jász-kún, - a hajduvárosok - és a 16 szepesi városok kerületeiben az 1848-ik évig fennállott bíróságok.

27. § Megyékben:

a) a szolgabíró esküdt-társával;

b) az alispán, kihez a szolgabíró és esküdt mint bírótársak járulnak;

c) a megyei törvényszékek, melyekre nézve az állandóság eszméjét már az 1840: 22. tc. 6. §-a és az 1848:11. tc. kimondák, s a melyeknek állandosítását jelenleg, a telekkönyvi intézvény természete és a megváltozott viszonyokhoz idomított törvénykezési rendszer, mulhatlan szükséggé teszik. Noha ezeknél a bírói határozatok jogérvényességére megkivántató tagok számának meghatározását már a törvényszékek egyenlősítése is kívánatosná tenné; de mivel az ilyszerű intézkedés a megyei autonomia jogköréhez tartozik, s ebben a megyék csak törvényhozás útján lennének korlátozhatók: ennél fogva a törvényszéki tagok számának maximuma nem állapítatik meg ugyan, de az igazságkiszolgáltatás érdekében szükségesnek találtatik, miszerint a megyei törvényszékeknél, jogérvényes bírói határozat hozatalához, az illető alispán vagy helyettesének elnöklete alatt, legalább négy törvénytudó és állandó tag járuljon.

Hasonló okokból a városi tanácsoknál legalább három törvénytudó és állandó bírói tag közreműködése szükséges.

28. § Az 1848-ig fennállott váltótörvényszékek és kerületi táblák törvényszerű helyeiken és területeikkel.

29. § Végre a királyi kuria, - és pedig a királyi tábla egyuttal mint első folyamodású bíróság is mindazon perekben, a melyek a magyar törvények szerint korábban is ide tartoztak, a mennyiben ezek későbbi törvények által meg nem szüntetvék.

A hétszemélyes tábla egyedül mint főlebbviteli legfőbb bíróság, az ügyek szaporodása által igényelt azon módosítással: hogy mint eddig a váltó-, úgy ezentúl a fenytő és urbéri ügyek is külön szakosztályokban legyenek elintézhetőek: magában értetvén, hogy mindegyik szakosztálynak, a törvény által meghatározott számú tagokból kell állnia.

II. FEJEZET

Bírói illetőség

a) Személyes keresetekben.

30. § Személyes keresetekben a bíróság illetőségét, mennyire az adóslevélben vagy szerződésben a kötelezettség teljesítésére bizonyos hely, vagy az ügy eldöntésére bizonyos bíróság kikötve nincsen, a perben álló alperes rendes lakhelye vagy állandó szállása szabályozza.

31. § Oly alperes, ki valamely ingatlan vagyonnal bír, habár rendes lakását másutt tartaná is, azon bíróság elé is megidézhető, melynek kerületében ezen ingatlan vagyon fekszik.

32. § Ha ugyanazon perben több alperes áll: a felperesi keresetlevélben első helyen megnevezett alperesnek személyes bírósága a többi alperesre is kiterjed.

33. § Megyékben a személyes keresetek fölött, ha ezek sommás szóbeli eljárás alá tartoznak, 12 és illetőleg 60 forint erejéig a községi bíró, azontúl a járásbeli szolgabíró, a rendes szóbeli és rendes írásbeli perek fölött pedig, a mennyire azok törvény szerint a királyi vagy kerületi tábla elé nem tartoznak, a megyei állandó törvényszék ítél.

b) Birtok-perekben.

34. § Ingatlan vagyona irányzott keresetek azon birtok bíróságához tartoznak, a melynek hatósága alatt a keresetbe vont ingatlan vagyon fekszik.

35. § A birtok bíróságát a megyékben az 1848. IX. és XI. törvénycikk. alapján, figyelmezve különösen a telekkönyvi intézményre is, a megyei állandó törvényszék gyakorolja.

c) Városi bíróság.

36. § Szabad kir. városokban és rendezett tanácsú mezővárosokban a sommás szóbeli perek bírója a bíró, két tanácsos hozzájárulásával; - a rendes perekben pedig a városi törvényszék. A városi tanácsnak s illetőleg a városi bírónak illetősége kihat a város határában létező minden egyénre és javakra különbség nélkül; egyedüli kivétel alá csak a megyék székházai esnek

d) A jáász- és kún-kerületek bíróságai.

37. § Jáász- és Kún kerületekben, úgy nemkülönben a hajdú és 16 szepesi város kerületeiben, mind a személyes, mind a birtok-bíróságot első folyamodásilag azon hatóságok veszik át, a melyek azt 1848-ig gyakorolták.

e) A kerületi táblák illetősége.

38. § A kerületi táblák illetősége a csődperekre nézve a csődtörvények iránti intézkedések közt fordulván elő, egyéb keresetekre nézve az, az 1848-iki állapotba állittatik vissza, kivételével az ősiség eltörlése folytán megszűnt kereseteknek.

Ezen illetőleg a jogegyenlőség elvéhez képest a nem-nemesi személyekre és javakra is kiterjed; azonban a sz. kir. és rendezett tanácsú városok hatósága alá eső egyének és javak ide nem tartoznak.

f) Katonák fölötti biráskodás.

39. § Az itt megállapított bírói illetőség alól az 1848-iki XXIII. törvénycikk szellemében csak a valóságos hadi szolgálatban álló katonák, s ezek is egyedül csak a személyes keresetekre nézve alkotnak kivételt.

g) Alispáni illetőség.

40. § Ámbár az alispánok, mint az állandó rendes törvényszékek elnökei, folytonos elfoglaltságuk miatt önálló bírói eljárásra alig lesznek képesek: mindemellett, a törvényhozás intézkedéseig, azoknak bírói illetősége az arányosítási és urbéri perekben fölül, az 1802. 13. tc. által hozzájuk utasított határjárási,- és az 1802-ik 22. s 1807. 13. tc. által reájuk bizott rövid visszahelyezési keresetekre nézve meghagyatik.

Ezen utóbbi visszahelyezési keresetek illetősége azonban, tekintve, hogy azok természetüknél fogva halasztást nem szenvedhetnek, a megyei két alispán pedig a törvényszékek állandósítása mellett azokat, mint gyakrabban előfordulókat, illő gyorsasággal alig végezhetnék: az 1848. IX. törvénycikk útmutatásához képest, a szolgabírói bíróságokra is kiterjesztetik. Minélfogva felperes félnek a visszahelyezési keresetet akár az alispánok valamelyikénél, akár pedig a szolgabírónál benyújtania szabadságában álland. Szabad királyi és rendezett tanácsú városokban a visszahelyezési ügyek az 1848-ik előtti mód szerint intézendők el.

h) Főlebbviteli bíróságok.

41. § Sommás szóbeli perekben a birtokon kívüli főlebbvitelre nézve az 1848-ig főnnállott törvények változatlanul hagyatnak.

Rendes szóbeli és rendes írásbeli keresetekben a főlebbvitel a megyei és városi törvényszékektől a királyi táblához és innen a hétszemélyes táblához, - az alispáni bíróságtól a megyei törvényszékhez, innen a királyi és hétszemélyes táblához, - a jáász-kún, hajdu és 16 szepesi városi kerületek első folyamodású bíróságaitól a hármas kerületi, illetőleg kerületi törvényszékhez, s onnan a kir. kuriához történik.

i) Bírőküldés (delegatio).

42. § Minden olyas esetekben, melyekben az illetékes bíróság a bírói hivatal gyakorlatában bármi tekintetnél fogva gátolva van, vagy bírőküldés bármi oknál fogva czélszerűnek vagy kívánatosnak mutatkozik, az illető felek s az illető bíróságoknak is meghallgatása mellett, a bírőküldés jogát a hétszemélyes tábla gyakorlandja.

III. FEJEZET

Az eljárás nemei

43. § A polgári peres ügyekre nézve három különböző eljárás állapottatik meg:

a) a sommás szóbeli eljárás az 1832-6. 20., és 1840. 11-ik törvénycikk alapján:

b) a rendes szóbeli eljárás az 1840. 13-ik tc. II. részének 7-ik fejezete szerint:

c) kivételes esetekben a rendes írásbeli eljárás az 1840. 22-ik törvénycikk által szabályozott csódperek alakjában.

44. § A sommás szóbeli eljárás jogkörét az 1832-6. 20. és 1840. 11. törvénycikk szabályozzák.

45. § Rendes szóbeli eljárás alá tartoznak szabály szerint minden egyéb ügyek, minden esetben pedig oly adóssági keresetek, melyek a követelés mennyiségénél fogva s az önkéntes alávetés hiánya miatt a sommás szóbeli eljárás jogkörét túlhaladják.

46. § Kivételt ez általános szabály alól csak oly fontosabb esetek képeznek, melyek a tárgy érdekénél, vagy a fennforgó körülményeknél fogva, rendes szóbeli uton alaposan meg nem vitathatók.

E kérdést, ha iránta a felek az első tárgyaláskor meg nem egyeznének, a bíróság végzés által dönti el, mely ellen külön felfolyamodásnak nincs helye.

Az ily kivételes perek rendes írásbeli eljárás szerint kezeltetnek.

IV. FEJEZET

Sommás szóbeli perek

47. § Sommás szóbeli perekben az eljárás az 1832-6. 20. és 1840. 11-ik tc. szerint történik a következő pótlásokkal.

48. § A bírói illetőség elleni kifogás a főkérdéssel együtt tárgyalandó és ugyanazon ítéletben oldandó meg.

49. § Az 1840. 15-ik tc. II. részének 143-ik §-a sommás szóbeli eljárásra is kiterjesztetvén, bírói parancsoknak semmi esetben és semmi alakban hely nem adatik.

50. § A fölebbvitelnek és semmiségei panaszának sommás szóbeli perekben csak birtokon kívül levén helye, ez a végrehajtást s általában az odaítélt jogok birtokbavételének eszközlését, - kivéve az alábbi 117. §. eseteit, - nem gátolja.

51. § A birtokon kívüli fölebbvitel vagy a semmiségi panasz, az ítélet kihirdetése után azonnal szóval kijelentendő, s három nap alatt írásban is benyújtható.

52. § A végrehajtás sommás szóbeli perekben az 1832-6. 15-ik és az 1840. 15-ik tc. szerint történik, azon módosításokkal mindazonáltal, a melyek a végrehajtásra nézve általában alább megállapítvák.

53. § Sommás szóbeli eljárás tárgyát képezik a bérleti és haszonbérleti szerződések felmondásából származó kérdések is, mind a szerződés lejártának, mind pedig a bérlemény megrongálásának, vagy a bérfizetés elmulasztásának indokából. A felmondás egyéb jogkövetkezményei azonban: mint a kártérítés, haszonbér stb. csak azon esetben tartoznak ezen eljárás alá, ha a követelés mennyisége és minősége, a sommás szóbeli eljárás körét, az 1832-6. 20. és 1840. 11-ik tc. értelmében, túl nem haladja.

V. FEJEZET

Rendes szóbeli perek

54. § Rendes szóbeli perekben az eljárás az 1840. 15. tc. II. részének 7-ik fejezete szerint szabályoztatik azon különbséggel, hogy alperesnek a megjelenésre 30 napon, vagy ha a megyén kívül laknék, 45 napon, azon esetben pedig, ha az országon kívül tartózkodnék, 60 napon túl nem terjedhető határidő szabandó; továbbá azon módosítással, hogy a felek vagy képviselőik szóváltásaikat sajátkezűleg is jegyzőkönyvbe iktathassák.

55. § A bírói illetőség elleni kifogásnak csak az első tárgyaláskor van helye, s e kifogás a főkérdéssel egyúttleg tárgyalandó s ugyanazon ítélet által döntendő el.

56. § A bizonyítás módja, a bírói határozatok, a perorvoslatok, perujítás, szünnapok és a kézbesítések iránti szabályok az alábbi 9 és 10. fejezetben foglalvák.

57. § A végrehajtás úgy mint a sommás szóbeli perekben, az 1832-6. 15. és az 1840. 13. tc. nyomán, azonban az alábbi 11-ik fejezetben foglalt módosítások szerint, eszközöltetik.

VI. FEJEZET

Rendes írásbeli perek

58. § Ha felperes rendes szóbeli pert kezdett, s alperes azt a rendes írásbeli eljárás útjára áttétetni kívánja, tartozik eme kérelmét az első tárgyaláskor kijelenteni. Későbbi kérelem tekintetbe nem jöhet.

59. § A bíróság azon végzésében, mely által az ügyet rendes írásbeli eljárásra utalta, a felperesi keresetlevél első példányát csatolványaival együtt a bírósági percsomóba tétetni rendeli, egyuttal pedig meghagyja alperesnek, hogy elleniratát a végzés vételétől számítandó 30 nap alatt a bíróságnak benyujtsa.

60. § Ha felperes már eredetileg rendes írásbeli pert indított, a keresetlevelet a mellékletekkel együtt két példányban tartozik benyujtani, melyek egyike a bírósági percsomóhoz jó, másika pedig alperesnek kézbesítendő.

61. § Ha több alperes van, a bírósági percsomóhoz tartozó első kereseti példányon kívül, felperes minden alperes számára egy teljes példányt, saját maga számára pedig felzetet tartozik benyujtani.

62. § Az alperesi ellenirat csatolványaival együtt két példányban nyujtandó be, egy felzet kíséretében, melyen maga az alperes nyerend értesítést.

63. § Ez elleniratban alperes tartozik egy, a bíróság székhelyén lakó megbizottat kijelölni, kiknek a további periratok kézbesítendőök lesznek. Ha ezt elmulasztaná, részére s az ő költségére gondnok rendelendő.

64. § Ha többen vannak alperesek, szabad választásuktól függ az elleniratot közösen, vagy külön-külön beadni annyi példányban és felzettel, mint fennebb a 61-ik §-ban megállapított. De mindenik tartozik, egy a bíróság székhelyén lakó megbizottat, a további kézbesítések végett megnevezni, mit ha elmulasztának: a kézbesítés azon alpereshez történik, a ki, vagy a kinek megbizottja a bíróság székhelyén lakik.

65. § Ha ily megbizottat egyik alperes sem nevezne meg, úgy a további periratok egy e végre kinevezendő gondnoknak fognak kézbesítettetni.

66. § Az alperesi ellenirat, és illetőleg elleniratok kiadatnak hátíratos végzés mellett felperesnek, ki ezekre egy közös válasziratban felel.

67. § A felperesi válaszra alperes, s illetőleg alperesek viszonzválaszt adnak.

68. § Ha az alperesi viszonzválaszban új ténykörülmények, vagy új okiratok foglaltatnának: felperesnek, ha eziránt 15 nap alatt folyamodnék, még egy végirat engedendő, melyre alperest viszont ellenvégirat illeti meg.

69. § Mindezen periratokra nézve, a példányok és felzetek számának, a felekkeli közlésnek, s a határidőknek tekintetében, a keresetlevélre s illetőleg elleniratra nézve felállított szabályok alkalmazandók.

70. § A fennebbi határidők a kézbesítést követő legközelebbi naptól fogva számítandók.

71. § A kitűzött határidők elhalasztásának helye van:

a) ha az ellenfél abba belegyezett; -

b) ha annak szükségét a folyamodó fél okadatulja.

Mindkét esetben azonban a halasztás iránt külön kell folyamodni egy példányban, mely a bírósági percsomóhoz jó, s annyi felzettel, hogy mind felperes, mind pedig alperesek arról külön értesíthetők legyenek.

72. § Ha valamely perirat a kitűzött határidőre be nem adatott, az ellenfél ítéletért folyamodhatik (submissio); mely folyamodás felzetek által a perben álló felekkel is közlendő.

73. § Oly perirat vagy halasztási kérelem, mely az ítélet iránti folyamodás után adatik be, többé tekintetbe nem jöhet, és a bírósági percsomóból kizárva marad.

74. § A végső perirat beérkezte után, vagy ha valamely perirat a kiszabott határidőre be nem adatván, a felek egyike ítéletért (submissio) folyamodott: a bíróság a per kérdései feletti azonnal ítélet, vagy a körülményekhez képest végzés által határoz, s ezen határozatát a felekkel közli.

75. § Midőn a per a rendes szóbeli eljárás utjáról, alperes kérelme következtében lőn a rendes írásbeli eljárás utjára áttéve: a bírósági illetőség elleni kifogásnak többé helye nincs.

76. § Ha ellenben a felperes már eredetileg rendes írásbeli pert kezdett: alperes a bíróság elleni kifogásait az ellenirat beadására szabott határidő első felében tartozik benyújtani. Ez esetben az illetőségi kérdés a rendes szóbeli eljárás utján lesz tárgyalandó, s külön végzés által eldöntendő, mely ellen a főlebb folyamodás megengedtetik.

77. § A bizonyítási mód, a bírói határozatok, perorvoslatok, perujítás, szünnapok, és a közbesítés szabályai, az alábbi 9 és 10. fejezetben vannak megállapítva.

78. § A végrehajtásról az alábbi 11. fejezet rendelkezik.

VII. FEJEZET

A beavatkozásról a rendes perek mindkét nemében

79. § Beavatkozásoknak rendes szóbeli perekben a tárgyalás befejeztéig; rendes írásbeli perekben pedig helye van mindaddig, a míg a végső perirat vagy az ítélet iránti (submissio) folyamodás be nem nyújtatott.

Ezentul a beavatkozó (ingerens) jogait már csak külön per utján érvényesítheti.

80. § A beavatkozási keresetlevél csatolányaival együtt annyi példányban s felzetben nyujtandó be, mint ez a főkeresetre nézve rendeltetett. Az első példány a főper iratcsomójához csatolandó.

81. § A beavatkozási kereset mindenesetben a rendes szóbeli eljárás szabályai szerint tárgyalatik.

82. § Ha a beavatkozó jogát az ellenfél beismeri: ugy a főper általuk továbbra közösen vezetendő.

Ellenkező esetben a beavatkozási per a főper folyamatát nem gátolhatja ugyan, de a fölött a bíróság a főperben hozandó ítélet által együttleg határoz.

VIII. FEJEZET

A szavatosságról a rendes perek mintkét nemében

83. § Felperesnek jogában áll a szavatost, jótállót vagy kezest ugyanazon perbe megidézni, melyet a közvetlen alperes ellen indított. De e jogával csak az alapkeresetlevélben élhet. Ezt elmulasztván, a szavatos elleni kereset külön perre tartozik.

84. § Azon körülmény, hogy a szavatosság csak föltételes, nem állapít e szabály alól kivételt, hanem az ítéletben a szavatosság esetei és föltételei határozottan megállapítandók.

85. § Ha ellenben alperes akar szavatásra hivatkozni: e jogát rendes szóbeli perekben az első tárgyalás alkalmával, azon esetben pedig, ha felperes már eredetileg rendes írásbeli pert indított volna, az elleniratok beadására szabott határidő első felében érvényesítheti azáltal, hogy az alkeresetlevelet annyi példányban és felzettel a főper bíróságához benyújtja, a mint ez a főkeresetre nézve előírva van. Az alkeresetlevél első példánya a főper iratcsomójába helyezendő.

86. § Ezen kereset szintügy, mint a beavatkozási, minden esetben rendes szóbeli eljárás szerint tárgyalandó.

87. § A szavatosnak jogában áll, a főper további folyamát az alperessel közösen vezetni. Ha azonban a szavatosságot tagadná: a szavatossági per a főper folyamát nem gátolhatja ugyan, de a bíróság e kérdést a főperrel együtt egy közös ítéletben oldja meg.

IX. FEJEZET

Közös szabályok a rendes perek mindkét nemére nézve

88. § A bizonyítás módjára, a bírói határozatokra, a perorvoslatokra, perujításra, szünnapokra és kézbesítésre nézve, a rendes perek mindkét nemében az 1840. 15. törvénycikk II. részének 8. 9. 10. 12. 13. 14. fejezetei és az 1844. 6-ik törvénycikk ide vonatkozó határozatai szolgálnak zsinórmértékül a következő kiegészítésekkel.

89. § Mindenik félnek joga van az ellenfél által felhozott okiratok eredeti példányait megtekinteni. Ha ezt az ellenfél bíróságon kívül megtagadná: a bíróság aziránti folyamodás következtében az eredetiek felmutatására hatánapot tűz ki. A mely okirat ekkor sem mutattatnék fel, az többé az ítélethozásnál figyelembe nem jöhetne: ellenben az aggályosoknak nyilvánított eredeti okiratok a bíróságnál lepecsételve megtartandók.

90. § A felek az okiratok eredeti példányait a bíróságnál is előre letehetik, s erről az ellenfelet a periratban értesíthetik. Ez esetben az okiratok felmutatása végetti kérelemnek nincs helye.

91. § Oly okirat, melyre nézve az ellenfél a legközelebbi periratban kifogást nem tett, aggálytalannak s valódinak tekintendő.

92. § A felek által kijelelt tanukat a bíróság végzés által rendeli be, vagy ha czélszerűbbnek találná, azok kihallgatását az illető törvényhatóság átküldő levél mellett, vagy két törvényszéki tag avagy a törvényes bizonyság kiküldése által eszközli. A tanuk kihallgatására kitűzendő hatánap a bíróság belátásától függ.

93. § A tanukhoz intézendő kérdő-pontokon felül ezek bizonyítványait is bemellékelni, nem szükséges.

94. § A tanuk kihallgatásán a perben álló felek jelen lehetnek, de mind a kérdőpontokat, mind pedig az ellenkérdéseket a felek írásban kötelesek beadni, s ezeket a tanuhoz csak a bíróság intézheti. A felek minden befolyástól, mely a tanuk önálló szabad vallomását gátolná, óvakodni tartoznak, s ha e szabályt megsértenék, a bíróság által azonnal elvátolíthatók.

95. § Ha valamely fél a tárgyalást határidőre meg nem jelenthetett, vagy a periratot a kitűzött határidőre be nem adhatta: az ellen igazolási kérelemnek van helye 15 nap alatt azon időponttól számítva, a melyben az akadály megszűnt. Ez igazolási kérelemre az első bíróság rendes szóbeli tárgyalást rendel, s ennek folytán végzésileg határoz. Ha az újabb tárgyalás, vagy a perirat utólagos benyújthatása megtagadtatnék: ez ellen az illető fél felfolyamodás jogorvoslatával élhet, mely azonban a per további folyamát meg nem akaszthatja.

96. § Minden végzés, ítélet és határozat, a rendes perekben álló felekkel nem kihirdetés, hanem kézbesítés által közöltetik.

97. § Az elmarasztó ítéletben a kötelezettség teljesítésére szabandó határidő szabály szerint 15 napban állapíttatik meg.

98. § A felfolyamodások végzések ellen szintugy, mint a föllebbezvények az ítéletek ellen 15 nap alatt nyújtandók be az első bírósághoz két példányban. Ezek egyike a percsomóhoz jó, másika pedig az ellenfélnek kiadatik. Ezen kívül tartozik a föllebbfolyamodó vagy föllebbező annyi fölzetet benyújtani, hogy mind maga, mind pedig azon esetben, ha több külön érdekű ellenfelek volnának, ezek mindegyike a történt föllebbfolyamodásról, vagy föllebbezésről értesíthetők legyenek.

99. § A felfolyamodás az ellenféllel csak egyszerűen közöltetik. Ellenben a föllebbezvényre ennek jogában áll ellenészrevételeit a kézbesítéstől számítandó 8 nap alatt két példányban, s kellő számú felzetekkel a bírósághoz benyújtani.

100. § A felfolyamodás beérkezével az illető iratok azonnal, föllebbvitel esetében pedig az ellenészrevételek beadására kitűzött 8 nap lejártával, a föllebbviteli bírósághoz eredetiben fölterjesztendők.

101. § Az 1840. 15-ik tc. II. részének 134. §-ában kijelölt eseteken kívül felfolyamodásnak azon végzések ellen sincs helye, melyek által tárgyalási határidő lön elrendelve.

102. § Ha a föllebbviteli törvényszék az első bíróság határozatát helybenhagyta: az az ellenében közbevetett további felfolyamodás vagy föllebbezés a harmadbírósághoz, a végrehajtást s általában az odaitélt jog birtokba vételének eszközlését nem gátolja.

X. FEJEZET

Semmiségi esetek a perek mindannyi nemére nézve

103. § A semmiségi panaszok mindenkor az ügy elsőbíróságánál, azon határidők közében, s annyi példányban adandók be, melyek, s a mennyi a föllebbezés vagy föllebbfolyamodás benyújtására az illető ítélet vagy végzés természetéhez képest meghatározva vannak.

104. § Semmiségi panasznak csak a lényeges formaságok megsértése szolgálhat alapul, különösen:

1-ör. Ha valamelyik fél jogszerűleg idézve nem levén, kellőképen nem képviseltetett.

2-szor. Ha önképviselőre nem jogosított személy idéztetett, s ezen hiba utólag sem hozatott helyre.

3-or. Ha a féltől az ügye vagy védelme előadására szükséges elegendő idő megtagadtatott.

4-er. Ha a bíróság illetéktelen volt, a mennyiben a felek az ellen a kellő kifogást megtették.

5-ször. Ha a bíró vagy bíróság valamelyik tagja személyes viszonyainál fogva érdekelttség vagy elfogultság alatt áll.

6-or. Ha a bíróság szabályszerűleg alakítva nem volt.

7-er. Ha a határozat a kérelmen túl terjeszkedett.

8-or. Ha a határozat érthetetlen, vagy a felek kérelmén kívül eső, tehát egyébről, mint a peres tárgyról intézkedett.

105. § A per folyama alatt semmiségi panasznak helye nincs, hanem ez, a végítélet elleni föllebbezéssel összezsátolandó.

106. § A semmisítési bíróságot minden föllebbviteli törvényszék, a hozzá föllebbvizsgálat végett fölterjesztett jogügyekben gyakorlandja; még pedig a mennyire az ügykérdés alapos megoldása szükségeli; s a tárgyalás folytatásától valószínűleg siker várathatik, hivatalból is megsemmisítheti vagy kiegészítheti az eljárást, ha mindjárt a felek semmiséget nem panaszoltak volna is.

107. § Az elsőbíróság a kellő időben beérkezett semmiségi kérvényeket a föllebbezések és föllebbfolyamodásokra érvényes szabályok szerint elintéztvén, fölterjesztő jelentésében a panasz valóságára iránt is nyilatkozni tartozik. Épen úgy járand el a föllebbviteli bíróság is, ha a semmiségi panaszok annak ítélete, vagy végzése ellen irányozván. Ezen jelentés a feleknek, azok szóbeli kérelmére is, hiteles másolatban kiadandó.

108. § Az elkésetten benyújtott semmiségi panaszok hivatalból visszautasítandók.

109. § Ha a föllebbviteli bíróság a semmiségi panaszt alaposnak találja: az ügy érdemébe nem bocsátkozhatik; hanem az elkövetett formasértést végzésében kijelölvén, azt, és attól kezdve a további egész eljárást megsemmisítvén, a formasértés kijavítását, s annak alapján netaláni újabb eljárást rendelvén, a formasértő bíróságot újabb határozathozatalra utasítja.

110. § Ha a bíró a semmisítésre nyilvánvaló vétség által szolgáltatott volna okot: az 1840. 15. tc. 10-dik fejezetének 140. §-a alkalmaztassék; - valamint ellenben, a hétszemélyes táblának is azon joga, hogy a nyilván konokul perlekedők ellen a honi törvények szerint szokásos büntetést (poena temere litigantium) belátása szerint alkalmazásba vehesse, sértetlenül fenhagyatik.

XI. FEJEZET

A végrehajtásról

111. § Hogy a végrehajtást szabályozó 1832/6. 20. tc. és az 1840. 15. tc. II. részének 11-ik fejezete a telekkönyvi rendszerrel összehangzásba hozassék, a végrehajtásra nézve következő szükséges pótló rendeletek lépnek hatályba.

112. § Sommás szóbeli perekben a végrehajtás már magában az ítéletben, rendes szóbeli és írásbeli perekben pedig csak az illető fél írásbeli kérelmére, külön végzés által rendelendő el.

113. § A végrehajtási végzésben, illetőleg sommás perben hozott ítéletben megnevezendő azon bírói személy, ki a végrehajtás teljesítésével megbizatik. Ez kitűzendi a végrehajtás helyét és napját, mely sommás szóbeli perekben 8 napon, egyéb perekben pedig 30 napon túl, az első esetben a végrehajtandó ítélet kihirdetésétől, az utóbbiban a végrehajtást végzés kézbesítésétől számítva, nem terjedhet.

114. § A végrehajtási kérelem első példánya csatolmányával együtt visszaadatik a végrehajtató félnek, a másod példány ellenben csatolmányok nélkül az elmarasztalt félnek kézbesítetik. A percsomóhoz s ha több elmarasztalt felek vannak, ezeknek is egy-egy felzet jár.

115. § Pénzbeli elmarasztalás eseteiben az elmarasztalt fél kijelölési joga az 1832-6. XV-ik törvénycikk 2-ik §-nak alapján fenhagyatik ugyan, de az általa kijelölt tárgyakat a végrehajtató fél csak úgy köteles elfogadni, ha azok könnyen pénzzé tehető; ellenkező esetben a kijelölés joga ez utóbbi illeti, a ki e jogában a már általa korábban szerzett jelzáló által korlátozva nincsen.

116. § A zálogolás és becslés az ingók tekintetében az 1840. XV. tc. II. részének 11-ik fejezete szerint, az ingatlanokra nézve pedig az 1832-6. XV. tc. 5-10 §-ai értelmében, és egyidejűleg teljesítendő.

117. § Felfolyamodás és semmiségi panasz a zálogolás, becslés és árverés ellen, a végrehajtás további folytatását csak úgy függeszti fel, ha az a zálogolás és becslés megtörténte, vagy az árverést elrendelő végzés kézbesítése utáni harmad nap alatt a végrehajtó bírósághoz benyújtatott. Ha e felfolyamodás vagy semmiségi panasz a föllebbviteli bíróság által elvettetett, a végrehajtó bíró a további végrehajtást hivatalból folytatja.

118. § A lefoglalt ingókra nézve egy harmadik részéről emelt igény, a mennyiben az erre vonatkozó kereset az árverés megtörténte előtt a végrehajtó bíróhoz benyújtott, a további végrehajtási eljárást felfüggeszti. Ha az igénykereset a másodbírószak által is elvettétnék, a végrehajtás hivatalból folytatandó.

119. § Ha az elmarasztalás bizonyos meghatározott ingatlanra vonatkozik, a végrehajtás azáltal történik, hogy a bíróság a megítelt jószág tulajdoni jogát a végrehajtató fél javára a telekkönyvbe bekebelezeti, egyuttal pedig kiküld egy bírósági tagot vagy a törvényes bizonyoságot, azon esetben pedig, ha a jószág más törvényhatóság kerületében feküdnék, ezt megkeresti a végett, hogy a végrehajtó fél, a neki oda ítélt jószág birtokába tetteg is behelyeztessék.

Ellentállás esetében a szükséges karhatalmat a végrehajtó bíró hivatalból megszerzi.

120. § Valamely megítelt birtokbani jog (dologbani jog) végrehajtási átruházása hasonló eljárás szerint eszközlendő.

121. § Minden végrehajtó bíró köteles azon esetekben, a midőn a végrehajtás oly vagyona intéztetik, mely telekkönyvi jószágtestet képez, ezt a végrehajtási okiratban pontosan megnevezni, és a végzett jogcselekmény minőségét és hatályát pontosan és határozottan körülírni.

122. § Ha valamely a telekkönyvben ugyanegy helyszínelési számmal jelölt birtoktestnek csak egy része vonatik végrehajtás alá: a végrehajtási okirathoz egy mérnöki térrajz is csatolandó, mely az egész telekkönyvi jószágtestnek mind lefoglalt, mind pedig fennhagyott részeit alakra, és terjedelemre nézve egyaránt pontosan és világosan kitüntesse.

123. § Ezen végrehajtási okirat csatolmányaiival együtt a per bírása által azonnal átteendő a telekkönyvi hatósághoz, a történt jogcselekmény telekkönyvi bejegyzése végett.

124. § A midőn tehát a végrehajtás nem a per bírása, hanem átküldés mellett, vagy kiküldött által teljesítettik: a végrehajtással megbízott szoros felelősség mellett köteles, a végrehajtási okiratot azon bíróságához, a melytől a megbízást vette, haladék nélkül beküldeni.

125. § Oly esetekben, hol a végrehajtás csak az ingókra vagy az oly ingatlanokra terjesztetik ki, melyek semmi, vagy csak a végrehajtató fél részére vannak betáblázással, s illetőleg bekebelezéssel terhelve: a per bírósága azonnal hivatalból megállapítja az árverési föltételeket, kitűzi az árverés határnapjait, ezekről a feleket hivatalos felzeteken értesíti, és az árverés tárgyát, valamint a kikiáltási becsárt, s az árverési határnapokat szokott uton közzéteszi.

126. § Ha azonban oly javak kerültek volna foglalás és becslés alá, melyek a végrehajtó félen kívül még más hitelezők javára is akár betáblázással, akár bekebelezéssel terhelve; az ily javak részletes árverés alá bocsáthatók nem levén, ez esetben a foglalás és becslés a betáblázással, vagy telekkönyvi bejegyzéssel terhelt egész jószágtestre kiterjesztendő, egyuttal pedig a végrehajtási bíró, habár különben a per rendes bírása volna is, az összes per- és végrehajtási iratokat további eljárás végett a telekkönyvi hatóságához, s illetőleg megyei törvényszékhez áttenni tartozik.

127. § A telekkönyvi hatóság, illetőleg a törvényszék, a felek minden további kérelme nélkül, határidőt tűz ki a betáblázással, vagy telekkönyvi bejegyzéssel biztosított hitelezők összejövételére, s erről az érdeklét feleket hivatalos felzeteken értesíti.

128. § E végzés akkor, ha nagyobb jószágtest kerülne árverés alá, vagy ha ismeretlen tartózkodása, vagy az országon kívül lakó hitelezők is érdekelve volnának, hirlapilag is közzéteendő oly felhívással, hogy a kitűzött tárgyalásra az érdeklét felek, az árverési föltételek megállapítása, az árverési határnapok kitűzése és a kielégítési sorrend meghatározása végett annál bizonyosabban megjelenjenek, minthogy a megállapítás a felek elmaradása esetében hivatalból is megtörténni fogna.

129. § A körövényben egyuttal felszólítandók mindazok, kik a lefoglalt és megbecsült vagyona tulajdoni igényt tartanak, hogy ezen igényüket a hitelezők összejövetele napjáig a telekkönyvi bíróságához, illetőleg a törvényszékhez benyujtsák.

130. § A hitelezők megjelenésére kitűzendő határidő 30 napon túl csak akkor terjedhet, ha egyik vagy másik hitelező az országon kívül laknék, vagy ha tartózkodási helye nem tudatnék, mely utóbbi esetben neki egyuttal gondnok is rendelendő: azonban a határidő 45 napon túl semmi esetben ki nem terjeszthető.

131. § Elérkezvén a határnap, a telekkönyvi bíróság, s illetőleg a törvényszék rendes szóbeli eljárás útján meghallgatja a feleket, az árverési föltételek és határnapok, a kielégítési sorrend és azon kérdés iránt, hogy az árverés mely hivatalos hírlapban és hányszor közöltessék? egyszersmind pedig a netalán bejelentett igényre vonatkozó kölcsönös észrevételeiket egy külön jegyzőkönyvbe iktatja.

132. § A tárgyalás befejezte után a telekkönyvi hatóság, illetőleg a törvényszék azonnal ítél az igény kérdése fölött, s a mennyiben ezt elvetné: az árverési határnapot és föltételeket a kielégítési sorrenddel együtt megállapítja, s erről az érdeklett feleket hivatalos felzeteken oly utasítással értesíti, miszerint a kielégítési sorrendet a hatóságnál megtekinthetik.

133. § Az árverésre két határnap tűzendő ki, tekintet nélkül a javak nemesi, polgári vagy urbéri természetére. Első árveréskor azok becsáron alól el nem adhatók, - a második árveréskor azonban becsáron alól is eladandók.

134. § Az első árverési határnap 1-3 hónapra, a második pedig ujabb 1-2 hónapra szabandók. Egyuttal az árverési határnapok a kikiáltási becsárral, s a lefoglalt jószág főbb alkatrészeinek megnevezésével a felek által e célra kijelölt hivatalos hírlapok útján köztudomásra hozandók.

135. § Ha a felek az árverési határidők és föltételek fölött meg nem egyeztek volna: a bíróság ezeket a jószág terjedelmére s értékére való tekintettel olykép állapítja meg, hogy a vevők versenye terhes föltételek által ne korlátoztassék, és a kedvező eladás ne nehezítettessék. Ily esetben a körözvény a hivatalos hírlapokba 3-or iktatandó.

136. § A kiegészítési sorrendben a végrehajtási, becslési és árverési költségek minden más követelést föltétlenül megelőznek.

137. § Felfolyamodásnak s illetőleg semmiségi panasznak az igény és a kielégítési sorrend tekintetében is van helye, és pedig a végzés kézbesítésétől 8 nap alatt: de az árverést a 117. § esetén kívül csak az igényre nézve történt felfolyamodás függeszti fel.

E folyamodásban és semmiségi panaszban minden egyéb a végrehajtás folyamatában fölmerült sérelmek is előterjeszthetők, a mennyiben ezekre nézve külön felfolyamodás már korábban nem történt volna.

138. § Az árverés megtörténte után bejelentett igények semmi esetben figyelembe nem vehetők, és általában végrehajtási pernek, mely a bevégzett per, és a végrehajtás folyamatában fölmerült vagy fölmerülhetendett kérdések utólagos megoldását venné célba, helye nincs.

139. § Ha felfolyamodás nem történt: a telekkönyvi hatóság s illetőleg a törvényszék egy törvényszéki tagot vagy az illető járásbeli szolgabíró, szabad kir. és rendezett tanácsú városokban pedig a városi tanácsot az árverés eszközlése iránt megkeresi oly megjegyzéssel, hogy jelentésüket beküldjék, s hogy a vevőket a vételár lefizetése végett a telekkönyvi hatósághoz s illetőleg a törvényszékhez utasítsák.

140. § Azon esetben pedig, ha felfolyamodás történt, de ez két bíróság megegyező határozata által elvettetett: az árverési határnapok az eredetileg megállapított időközökre való figyelemmel hivatalból ujra kitűzendők, erről a felek hivatalos felzeteken értesítendők, és a hirdetmény a kijelölt hírlapokba iktatandó.

141. § A vételár teljes vagy részletes lefizetése után, a telekkönyvi hatóság rövid uton kielégíti a betáblázott vagy bekebelezett követeléseket a megállapított sorrend szerint; de a mennyire e sorrend még jogerőre nem emelkedett volna, a felfolyamodás tárgyát képező tételek fedezésére szükséges pénzüsszeget letéteményül fenntartják, s ez összeg a többi hitelezők kielégítésére csak akkor lesz fordítható, ha a felfolyamodásnak helyt nem adó végzés a főlebbviteli bíróság által is megerősítést nyert.

142. § Minden tétel lefizetése az eredeti okirat visszaváltása mellett történik, s ezen okiratot a telekkönyvi hatóság, a telek- vagy betáblázási könyvben az eladott jószágról letörölteti, ennek megtörténtével pedig az adósnak visszaadja. Azon tételek kitörlése, melyek a vételárból ki nem kerülnek, az eladott jószágról szintén hivatalból eszközözlendő.

143. § Mihelyt a vevő az árverési föltételeknek pontosan eleget tett: részére a megvett jószág tulajdoni joga a netalán átvállalt terhekkal együtt, hivatalból bekebeleztetik. Ha pedig a vevő az árverési föltételeknek a kitűzött időben eleget nem tett: bármely érdekelt fél folyamodására a telekkönyvi bíróság a jószág újabb árverését azonnal elrendeli, s azt csak egy árverési határnap kitűzése, de kellő köröztetés, illetőleg hirlapi hirdetés mellett az előbbi becsáron alól is elárvereztetik.

Ha ez újabb árverezésnél az előbbi vételárnál kevesebb jőne be: a veszteséget a korábbi vevő viseli. Ellenben a netaláni többlet is őtet illeti.

144. § A telekkönyvi bíróság a végrehajtás alá vont jószágtestre nézve minden végrehajtási jogcselekvényt, ugymint zálogolást, becslést, az elrendelt árverést stb. a telekkönyvben följegyeztetni köteles.

XII. FEJEZET

A telekkönyvekről

145. § A jog és vagyon biztonsága s ezen alapuló közhitel a telekkönyvi rendszerrel szoros egybefüggésben lévén, ez okból s egy magyarországi hitelbank mielőbbi életbeléptetése végett az 1855 deczember 15-én a telekkönyvek tárgyában kiadott és eddig gyakorlatban volt rendelet, az erre vonatkozó későbbi pótló határozatokkal együtt az országgyűlés végleges intézkedéseig, hatályában fennmarad, mindazonáltal a következő kiegészítésekkel.

146. § A telekkönyvek rendes bírósága: megyékben a megyei állandó törvényszék, szabad kir. városokban pedig a városi tanács s illetőleg törvényszék.

A jász-, kun- és hajdukerületekben a telekkönyvi hatóságot a községi tanácsok veszik át.

147. § Minden telekkönyvi hivatal az illető telekkönyvi hatóság alá rendeltetik, s ennek kiegészítő részét képezi.

148. § Az érintett rendelet 61. §-hoz hozzáadatik: „ha a fél kívánja, a telekkönyvi iktató köteles a beadványra az iktatókönyvnek legközelebbi sorszámát, mely alatt a beadvány bevezettetik, a fél jelenlétében a beadványra reájegyezni.”

149. § A 63. § olyképp bővítettik: „hogy a pusztá adásvevési jog nem szolgálhat ugyan sem bekebelezés, sem előjegyzés tárgyául, mindazonáltal a vevő oly szerződés alapján, a melyben a tulajdoni jog részére leendő átruházása a föltételek teljesítésétől van felfüggesztve, a tulajdoni jogot önjavára előjegyezheti.”

150. § A 88-ik § b) pontja az 1840. 16. törvénycikk 2-ik fejezetében körülírt kereskedői könyvek kivonataira is kiterjed.

151. § A 114. § a fönnebb megállapított polg. perrendtartásnak a végrehajtásra vonatkozó fejezetéhez képest oda módosul: „hogy a végrehajtási kérelem helyett, a végrehajtási jegyzőkönyv vagy jelentés szolgál a bejegyzés tárgyául s az hivatalból eszközözlendő.”

152. § A 140. §-ban szabályozott kézbesítést az 1840. 15. tc. II. részének 14-ik fejezete értelmében teljesítendő.

153. § A 145. § olyképp változik: „hogy a telekkönyvi ügyekben felfolyamodásnak harmadbírósághoz is birtokon belül van helye, minélfogva valamely bejegyzés kitörlése csak azon legfelsőbb bíróság határozata után eszközölhető, a melyhez a fél folyamodott.”

154. § A mennyiben a 153. és 154. §-ok az osztrák fenyítő eljárásra vonatkoznak, e helyett a magyar bűnvádi eljárás értendő.

155. § Ugy szintén mindazon esetekben, hol a telekkönyvi rendeletek az osztrák polg. perrendtartásra hivatkoznak, ennek helyébe a jelenleg megállapított új polg. perrendtartás szabályai lépnek.

156. § Ellenben az osztrák általános polgári törvénykönyvnek mindazon határozatai, a melyek a telekkönyvi rendeletekkel egybefüggésben állanak, s a melyek valamely telekkönyvi jog megszerzésére vagy elenyésztésére alapul szolgálnak, az országgyűlés intézkedéseig hatályukat megtartják.

157. § Minden igazolási kereset a telekkönyvi hatóság elé tartozik, s a rendes szóbeli eljárás szabályai szerint gyorsan tárgyalandó és elintézendő.

158. § A telekkönyvi hatóság minden általa vagy kiküldöttei által végzett jogcselekvényt, ha ez valamely telekkönyvi jószágtestre vagy tételre vonatkozik, mint: a végrehajtási zálogolás, becslés, árverés, fölülkeblezés, igazolási kereset benyújtása s elintézése stb., haladék nélkül és hivatalból a telekkönyvbe bejegyeztetni köteles.

XIII. FEJEZET

Az elvesztett okiratok körüli eljárás

159. § Az 1840:XV. tc. 1. részének 190. §-a az elvesztett iratok körüli eljárásra is kiterjesztetik következő kiegészítéssel.

160. § A megsemmisítés iránti folyamodás a folyamodó félnek személyes bíróságához nyújtandó be, s ebben az okirat kelte és tartalma lehetőleg pontosan körülírandó.

161. § A bíróság a folyamodás következtében hirlapi körözüvényt bocsát ki oly felszólítással, hogy az, a ki az elvesztett okirat birtokában van, az a körözüvény hirlapi első megjelenésének napjától számítandó egy év alatt, netaláni igényeivel együtt a felszólító bírósághoz annál bizonyosabban benyujtsa, minthogy ellenkező esetben az, érvény nélkülinek fog bíróilag kimondatni.

162. § Ha ily igény a kitűzött egy évi határidő alatt benyujtatik: annak tárgyalása rendes szóbeli eljárás útján történik; ellenben, ha egy év lejártá után sem igény nem támasztatik, sem a körözött okirat be nem mutattatik: folyamodó újabb kérelmére a bíróság az elvesztett okiratot semmisnek és érvénytelennek végzésileg kimondja, s e határozatát szintén hirlapilag köztudomásra hozza.

XIV. FEJEZET

Eljárás az öröklés körül

163. § Valamely halálozás bekövetkeztével a bíróság hivatalból tartozik föllépni a következő esetekben:

- a) ha az örökhagyó kiskorú örökösöket hagyott hátra;
- b) ha az örökösök közt elmebeteg, vagy általában oly személyek vannak, kik gondnokság alá esnek;
- c) ha azok közöl, kiket az öröklés törvény vagy végrendelet alapján valószínűleg illetni fog, egyik vagy másik távol van.

Ezen esetekben a járásbeli szolgabíró, s ott, hol külön gyámi szolgabíró van, ez, a jelentés beérkezése után köteles azonnal a helyszínére kimenni, a leltározást és becslést eszközölni, s arra nézve, hogy az örökség, foglalás, elrejtés vagy eltékozlás ellen biztosítva legyen, a kellő ideiglenes intézkedéseket megtenni, szükség esetén zárgondnokot kinevezni és erről az a) és b) eseteiben, az illető árvaszéket, a leltár beküldése mellett, haladék nélkül tudósítani.

164. § Ugyanazért a községbeli bíró s árvaatya szigorú felelősség sulya alatt köteleztetnek mindazon eseteket, hol árvák, gondnokság alattiak vagy távollevők öröklés érdekét a megnyílt öröklés körül fennforogni látják, a halálesetet a járásbeli s illetőleg gyámi szolgabírónak rögtön bejelenteni, s addig is, még ez a helyszínén megjelenhetnék, a hagyaték biztonságát szükség esetén lepecsételés által is eszközölni.

165. § Midőn árvák vagy gondnokság alattiak vannak érdekelve, az árvaszék, mihelyt a leltár hozzá beérkezett: az osztályt, ha azt a körülmények szükségesnek mutatják, az illető árvaatya, a legközelebbi rokonok, s a többi érdekelt felek meghallgatása mellett hivatalból egyezség útján ezközli; ha pedig az egyezség nem sikerülne: egyik vagy másik felet, kinek igényei mellett kevesebb törvényes vélelem harczol, a per útjára utasítja: de ennek befejeztéig, a biztonsági felügyelést az összes örökség fölött folytatja.

166. § A hol egy vagy több távollevő érdeke forog fenn, kinek öröklési joga végrendeleten vagy törvényen alapul: ott a szolgabíró a távollevőt a megnyílt örökségről, szükség esetén hirlapi hirdetés által is tudósítja s egy határnapot tűz ki mindannyi érdekelt fél részére, a midőn a netaláni végrendeletet előttük kihirdeti, s köztük az egyezség kísérletét megteszi. Ha ez nem sikerülne: azon felet, a kinek igényét kevesebb törvényes vélelem támogatja, a per útjára utasítja, s ennek bevégzéséig az örökséget, ha ezt egyik vagy másik fél kívánná, s ennek öröklési igénye alaposnak mutatkoznék, gondnoki kezelés alá helyezi.

167. § Ezen eseteken kívül bírósági eljárásnak valamely örökség körül semmi esetben sincs helye, ha csak ezt egyik vagy másik örökös, végrendelet, törvény vagy szerződés alapján nem kérelmezi. Ily esetben a járásbeli szolgabíró, ha a folyamodó öröklési jogát végrendelet, szerződés vagy a törvény támogatja, intézkedik: hogy a hagyaték addig, míg a kérelmező igénye perutján eldöntetik, az érték sérelme nélkül fenntartassék.

168. § Mindazon esetekben, midőn az örökség tárgyát ingatlan javak is képezik, az illető örökös vagy örökösök, habár bírói eljárás közbejötté nélkül kiegyeztek is, az illető birtokbíróság előtt igazolni tartoznak azt: hogy az öröklés jogos kizárólag őket illeti, s hogy kívülök más örökös nem létezik, vagy a hirdetésnyi határidőre meg nem jelent. - A birtokbíróság az eléje terjesztett okiratokat bírálathoz alá vevén, ha azokat az öröklési jog igazolására elégteleneknek találja: a hiányzó adatokat kijelöli s az örökösöket ezek pótlólagos megszerzésére utasítja. - Az öröklési jog kimutatva levén, a birtokbíróság erről bizonyítványt állít ki, melyben a minden egyes örököst illető örökrész pontosan megneveztetik. A telekkönyvi átírás csak e bizonyítvány alapján eszközölhető.

169. § Ha az örökösök javai több járásban vagy megyékben feküdnének: azok összeírása, megbecslése s biztosítása a föbbebbi esetekben átküldő levél mellett eszközölni, de az eljárás megindítása azon szolgabíró jogköréhez tartozik, kinek kerületében az örökösök rendszeresen lakott, vagy elhunyt.

170. § Midőn a felek az örökség fölötti igényeikre nézve ki nem egyezhetvén, a per útjára utasítatnak: a per megindítására záros határidő tűzendő ki. Azonban nemcsak jogukban áll a feleknek, sőt az illető járásbeli szolgabíró vagy árvaszék is törekedni fog arra, hogy a fennforgó vitály az 1836. 14. és 1840. 13-ik törvénycikk szabta eljárás útján lehető rövid idő alatt köztük kiegyenlítettessék. Azon félnek, a ki ez eljárásban vesztes lenne vagy a pert a kitűzött határidőre meg nem indítaná, csak a telekkönyvi előjegyzés biztosítéka maradván fenn, az örökséget a bíró a többi érdekeltteknek átadni tartozik.

171. § Az 1836. 14. és 1840. 13-ik tc. azonban csak az eljárás külalakjára nézve alkalmazandók, ellenben az öröklési jog s az öröklés tárgya fölött a választott bíróság, a megállapított öröklési törvények elvei szerint tartozik ítélni.

172. § A választott bíróság, hozandó ítéletében és a végrehajtási okiratban mindazon ingatlanokat, melyek egyik vagy másik osztályos félre bíróilag átruháztatnak, telekkönyvileg pontosan megnevezni, az ítélet egyik példányát a telekkönyvi hatósághoz a telekkönyvi átírás eszközlése végett benyújtani, s általában mind azon szabályokat szorosán szem előtt tartani köteles, melyek a végrehajtásra nézve telekkönyvi tekintetben megállapítvák.

XV. FEJEZET

Átmeneti intézkedések

173. § Az 1852. évi április 16-kán kelt osztrák polgári perrendtartás, a kitűzendő határnaptól fogva, hatályon kívül helyeztetvén, helyébe a polgári peres ügyekben a jelen perrendtartás szabályai lépnek.

174. § Azonban a folyamatban levő vagy a kitűzendő határnapiig bezárólag megindítandó perek, mind az első bíróságok, mind pedig a főlebbviteli törvényszékek által az eddigi osztrák polgári perrendtartás értelmében lesznek kezelendők s elintézendők, s ezen perekben a jelen perrendtartás szabályai egyedül a végrehajtás és perújításra nézve jönnek alkalmazásba.

175. § A mennyiben mindazonát a most érintett perekben a végrehajtási vagy vételárfelosztási végzések ellen a jelen perrendtartás életbelépte előtt felfolyamodások adattak volna be: ezek elintézése az osztrák polgári perrendtartás szabályai szerint történik.

176. § A jelenleg folyamatban levő, vagy a kitűzendő határnapiig indítandó perek további ellátás végett azon új bíróságokhoz tételnek át, melyeknek illetőségéhez azok az itt megállapított bírói illetőség értelmében tartoznak.

177. § A feloszlatandó bíróságok az iratoknak átadását sorjegyzék mellett eszközözlendik.

178. § Az új bíróságok az átvett perekről a perben álló feleket értesítik, és a szükséghez képest egyik vagy másik fél által benyújtandó periratra új határnapot tűznek ki.

179. § A hagyatéki eljárás tárgyában 1854 augusztus 16-án kibocsátott patens, az e célra kitűzendő határnaptól fogva szintén hatályon kívül lépven, - a hagyatéki iratok az illető bíróságokhoz átteendők.

180. § Az új bíróságok a feleket értesítvén, irataik átvételére tárgyalást rendelnek. E tárgyalás alkalmával szabadságukban áll a feleknek azon eljárást kérelmezni, mely az öröklés körül a fennebbi 14-ik fejezetben megállapítva van. A mennyiben mindazonát egyik vagy másik fél már az eddigi hagyatéki eljárás folyamában per útjára utasított, vagy a mennyiben a hagyatéki biztosítása az előbbi bíróság által elrendeltetett volna: az erre vonatkozó intézkedések sértetlenül fenntartandók.

II. BŰNVÁDI ELJÁRÁS

A magyar büntető törvények és törvényes gyakorlat, a változott viszonyokhoz idomítva, a következő módosításokkal visszaállítatnak.

1. § A büntettekről és rendőri kihágásokról, a régi magyar törvények különböztetőleg rendelkezvén, ezen különbség jövőre is fennmarad.

2. § A nemesek és nem-nemesek által elkövetett büntettek büntetésmódjának, nemének és mértékének meghatározása tekintetében, a nemes és nem-nemes között többé különbség nem lehet, és eszerint a nem-nemes a nemeshez emeltetvén, a királyi Curia által az 1848-dik évtől fogva követett gyakorlatnál fogva is, a testi büntetés alkalmazásának helye büntetteknel egyáltalában nem leend.

3. § A nemesek vagy nem-nemesek által elkövetett bűntettek iránti eljárás tekintetében, a régi magyar törvények szerint fennállott különbség jövőre hasonlóul megszüntetetik, még pedig nem a nemes joga csonkításával, de a nem-nemesnek a nemeshez emelésével.

Minélfogva az előző vizsgálat, vagy enélküli befogatás, letartóztatás, vagy szabad lábboni hagyatás, kezességre bocsátás, védelem és perorvoslatok használhatása tekintetében a régi magyar büntető törvényeknek és gyakorlatnak azon szabályai, melyek előbb csak a nemesek által elkövetett bűntettekre valának alkalmazhatók, jövőben a nem-nemesek által elkövetett bűntettekre is egyiránt alkalmazandók.

4. § Nehogy azonban azáltal, ha minden bár csekélyebb büntetést maga után vonható bűntettek, mindannyiszor írott perbeli tárgyalásra utasítatnának, valamint a büntető törvényszolgáltatás hátráltassék, úgy kivált kisebb vagyonu akár nemesek, akár nem-nemesek nagyobb perköltségekkel terheltesenek, - a nemesek iránt is fennállott gyakorlat alapján, a sommás utoni elítélés, csupán azon bűnvádi keresetek kivételével, hol főbenjáró büntetésre intéztetett is, ott a hol ez több bűntettek, és többeknek bűnrészessége által bonyolítva van, különben szabályszerűleg minden egyéb bűnvádi keresetekre alkalmazandó, de a főlebbvitel ily sommás elítélések eseteiben is, mind a vádló mind a vádlott részéről megszorítás nélkül használható, és a bíróság által az ítélet foganatba vétele előtt föltétlenül megengedendő.

A rövid utoni elítélés ezen szabálya alól kivételnek csak akkor leend helye, ha a vádlott az írott perbeli tárgyalást kívánandja, és az eljáró bíróság e kívánatát alaposnak találndja: a bíróság ezen elhatározásától főlebbvitelnek helye nem levén.

5. § A mezei rendőri kihágások tekintetéből az 1840-dik évi 9-ik törvénycikk által a testi büntetés fenntartva levén és az 1848-dik évi törvények által sem töröltetvén az el egészben, de a testi büntetésnek fenntartása, míg más czélszerűnek a törvényhozás által nem pótoltatik, a közfegyelem fenntartása tekintetéből, a kihágások minden egyéb nemeinél is nélkülözhetetlennek mutatkozván, a testi büntetés óvatos használata kihágásoknál fennhagyatik ugyan: a mennyiben azonban az 1848-ik évi XXII. törvénycikk a testi büntetést bizonyos qualificatiók létezése esetében megszüntette: ennélfogva az 1848-ik évi törvényhozás szelleméből indulva ki, a testi büntetés alóli teljes mentesség, a kihágás eseteiben is, a nemeseken és gyakorlatilag azok sorába fölemelt honoratorokon fölül mindazokra is kiterjesztetik, kik az 1848-ik évi V. törvénycikkely szerint politikai jogok gyakorlatára képesítvék.

Ezen mentesség mind azon izrealitákra is kiterjesztetvén, kik bár politikai jogok gyakorlatával felruházva nincsenek, az erre törvényileg megszabott egyéb qualificatióval bírnak.

A testi büntetés alól mentesítetteknek nejeik, özvegyeik és családjuk tagjaira ezen mentesség szintén kiterjed.

6. § A kihágások eseteiben hozott ítélet ellen, az ítélet végrehajtása előtti főlebbvitel, egyedül a megyei törvényszékre, illetőleg városi tanácshoz, még azok részéről is, kik ily esetekben a testi büntetés alól kivéve nincsenek, megszorítás nélkül használható, s föltétlenül megengedendő nemcsak, hanem az is megkivántatik, hogy az eljáró egyes bírósági személy hozott ítéletét a vádlottnak két tanu előtt kihirdesse, őt a főlebbvitel jogáról felvilágosítsa, főlebbvitel nem használása esetében pedig az ítélet két tanu előtt végrehajtsa.

A testi büntetést mindég csak előleges orvosi vizsgálat után, és csupán testalkatuknál fogva arra alkalmas egyéneken lehet végrehajtani.

7. § A semmisítési folyamodvány iránti eljárás, a főlebbviteli eljárással azonos.

8. § A vallatásnál bármí kínzás, vagy testi bántalmazás alkalmazását, már az 1790-1. évi 42-dik törvénycikkely is eltiltván, ezen törvény tilalmának megszegésével netalán történendő visszaélések megbüntetése iránt, újabb intézkedések szüksége fenn nem forog.

9. § A magyar büntető törvények és törvényes gyakorlat, az osztrák büntető törvélynél szelidebbek lévén, azok szerint lesznek a magyar törvények visszaállítása előtt elkövetett bűntettek és kihágások is elítélendők.

III. VÁLTÓTÖRVÉNY

Az 1840:XV. törvénycikkben foglalt váltótörvény mind anyagi, mind alaki részére nézve, az 1844:VI. tc. által rendelt módosításokkal együtt visszaállítatik: azonban az 1848-ik évi törvényhozás elvei és a közbejött körülmények által szükségelt következő idomításokkal.

1. § A v. t. k.¹ I. R. 112. § így módosul:

„112. § A váltóbeli sommát a váltóban kitett pénz nemében kell kifizetni: ha ez iránt a váltóban említés nincsen, osztrák érték értetik.”

2. § A II. R. 100. § az eskető parancsok megszüntével így változik:

„100. § Midőn a felperes keresetlevelének kitételeit, vagy a sommás uton hozott végzés ellen kifogást tevő alperes azon kifogásának állításait tanukkal kívánja bizonyítani, tanuinak nevét, lakását és czimét keresetlevelének vagy kifogásainak bemutatásakor az ítélőszéknek bejelenteni, és a kérdő pontokat (puncta deutri), melyekre stb.

Ezek után az ítélőszék, ha szükségesnek látja a tanuknak törvényszék előtti kihallgatását: azokat végzés által maga elé rendeli, s arra rövid határidőt szab, vagy ezt megkeresvény által eszközli. Ezen határidő stb. stb.

A kitűzött határnapon a fél tanuit az ítélőszék, a kérdéspontok és ellenkérdések szerint kihallgatja stb.

Hogy pedig a tanuk kihallgatása váltóügyekben haladék nélkül megtörténhessék, ezennel kijelentetik, hogy a váltótörvényszékeknek a tanuk általi bizonyítást rendelő végzése, vagy azoknak hiteles kihallgatása végett más hatósághoz intézett megkeresményei az ezekben megnevezettek nézve mindenben kötelező erővel birandnak. Ha valamelyik tanu e részben felhívás folytán a bíróság, vagy megkeresett hatóság előtt megjelenni, s vallomását törvényes alakban letenni vonakodik, arra pénz, vagy nemfizethetés esetében fogságbüntetés alatt szoríthatatik.”

3. § A II. R. 167. § miután a földesuri hatóság megszünt, így fog szólni:

- „egyebütt pedig az első alispánhoz történik az átküldés.”

4. § A 170. § pedig így szóland:

„A megkeresett alispán hasonlóul köteles a megkereső levélnek vételétől számítandó 24 óra alatt a megyei szolgabírák egyikét szintén a fölebbi módon a kívánt végrehajtás teljesítésével megbízni s arról a végrehajtást kívánónak a váltótörvényszéki végzésben megnevezett megbízottját, haladék nélkül tudósítani. - Ezek után stb.”

5. § A telekkönyvi bejegyzés - praenolatio - eszméjéhez képest az 1844:VI. tc. így módosul:

„A betáblázott vagy telekkönyvileg az új rendszer szerint bekebelezett vagy előjegyzett váltó, váltói minéműségét elveszti s közönséges kötelezvénynek tekintendő.”

6. § A díjszabásokra nézve kijelentetik, hogy:

„a) Ezen váltótörvényben felsorolt és conventios pénzben számított minden díjak, valamint azok is, melyek az 1844-diki VI. törvénycikk 25. és 26. §-ban felsoroltatnak, ugyan azon összegben, de osztrák értékre átszámítva lesznek fizetendőek.

b) Azon munkálatok eljárások után, melyek ezen fejezeten és az 1844-ki VI. törvénycikk 25. s 26. §-ban a kincstár részére már megdíjazták, eme díjakon kívül más díjak vagy bélyegilletmények fizettetni nem fognak.”

IV. CSÓDTÖRVÉNY

Az 1840:XXII. törvénycikkben foglalt csódtörvény, s az ezzel kapcsolatban álló 1844:VII. tc. ismét hatályba lépnek: de a nemesi és nemnemesi személy- és vagyonbeli különségnek a törvény előtti egyenlőség elvéből folyó megszüntetésénél fogva, továbbá azon körülménynek, hogy a polg. perrendtartásban a bírói illetőségre nézve az érdekelt személynek lakhelye vétetett zsinormértékül, elvégre a kereskedési szabadság nagyobb kiterjedésének s a telekkönyvi intézvénynek mellőzhetlen szempontjából szükségessé vált következő módosításokkal:

1. § Az 1840:XXII. törvénycikk 1. § ekkép változik:

"1. § A csődület fölötti bíraskodás:

a) Kereskedőkre, gyárosokra s közkereseti társaságokra nézve azon bíróságot illeti, melynek körében a csődület alá kerülnek kereskedési telepje - établissement - van. Ugyanazért még akkor is, midőn az ilyen kereskedő a megyében ingatlan javakkal bír, de kereskedési telepje királyi, vagy e. b. hatósággal ellátott mezővárosban van helyheztetve: azon városnak tanácsa, illetőleg törvényszéke gyakorolja a csődületi bíróságot; ha pedig a kereskedési telep megyei hatóság alatt van: akkor a csődületi bíróság minden kivétel nélkül mindig a megyei törvényszéket fogja illetni; midőn végre a kereskedőnek több telepje van, melyek nem ugyanazon egy törvényhatóság alatt fekszenek: ezek közül az fog a csődületben bíraskodni, mely a csődület megrendelése végett legelsőbben megkerestetett.

b) Azokra nézve, kik nem kereskedők vagy gyárosok, de szabad királyi városokban, vagy e. b. hatósággal felruházott mezővárosokban laknak: - minden tekintet nélkül arra, hogy ingatlan vagyonnal bírnak-e vagy sem - mindig azon város vagy mezőváros törvényszéke, melyben rendes lakásukat tartják; azokra nézve, kik városi területen kívül a megyében laknak: ugyanezen megyének törvényszéke; ha pedig rendes lakásuk változtatva, hol egyik, hol másik megyében vagy városban volna, vagy épen az országon kívül tartózkodnának: azon megye vagy város hatósága, melynek területén utoljára laktak; végre ha az utolsó rendes lakásukat kipuhatolni nem lehetne: azon törvényhatóság, melynek területében ingatlan javaik fekszenek, és ha az ingatlanok több törvényhatóság, de azon egy kerületi tábla területében vannak: azon kerületi tábla; végre azon esetben, ha javaik több kerületi tábla területében fekszenének: azon kerületi tábla, mely a csőd elrendelése végett hamarabb megkerestetett.

c) Azokra nézve, kik bányabirtokon kívül más vagyonnal nem bírnak, a csődületi per egyedül a bányaszék előtt fog lefolyni: különben a csődületi per bírása mindig az illető polgári hatóság leend. Ha a bukottnak bányavagyona egy járásban fekszik: mindig az illető, - ellenben pedig azon járásbeli bányaszék leend a csődületi per bírása, mely előtt legelőször a csődület bejelentetett.

A Jász- és Kun kerületekben az első bíróságot tekintve, az eddig divatozó szokás fog megtartatni, melytől a főlebbvitel a kerületek törvényszékéhez, és onnan a hétszemélyes táblához történik.

A hajduvárosok stb.

2. § A 25. § végéhez hozzá jó:

„Ha a csódtömeghez telek- és betáblázási könyvekbe bejegyzett ingatlan javak tartoznak: a csődbíróság köteles intézkedni az iránt, hogy a csődmegnyitás napja a telekkönyvekben följegyeztessék.

Perügylő pedig köteles mindjárt megbizatasának vétele után azon hitelezők jegyzékét, kiknek követeléseik a telekkönyvekbe bejegyezvék, tartózkodásuk s lakásuk előadása mellett a bíróság elé terjeszteni, s ezen jelzálogos hitelezők a csőd megnyitásáról és a bejelentési határidőről hivatalból értesítendő. Ha lakásuk vagy tartózkodásuk ki nem tudathatik: a csődbíróság az ismeretlen tartózkodásu jelzálogos hitelezők részére gondnokot rendelend, és ezen intézkedésről, valamint a csődmegnyitásról is, az illetőket hírlapilag különösen értesítendi.”

3. § Az 58. § következőleg módosul:

„Azon ingó javak azonban, melyek a tömeghez tartozó ingatlan javak hasznos műveléséhez szükségesek, az ingatlan javak nélkül elkülönítve el nem adathatnak; magában értetődően: hogy az ingatlan fekvő javakon levő gazdaságbeli ingó vagyonok, melyek a gazdaság rendes folytatásához szükségesek, és csak az ingatlanokkal együtt adatnak el, a kielégítéskor nem az ingatlan javakhoz számítatnak, hanem természetöknél fogva ingóknak tekintendők lesznek. - Egyébiránt a bányavagyonokra nézve kijelentik, hogy az általános bányatörvény 121. § értelmében ingóságok, a bánya elválaszthatatlan tartozékaiul tekintendők.”

4. § Az 59. §-ból ezen két szócscsa „nem-nemesi” az első sorból kihagyatván, ezen szakasznak rendelkezései mindennemű a csódtömeghez tartozó ingatlan javakra egész kiterjedésben alkalmazandók lesznek.

5. § A 65. § következőképen áll:

„Az ingatlan javaknak miképen leendő kezelését a választmány fogja elhatározni, a tömeggondnok pedig azoknak kezelésére rendszeren felügyel.”

6. § A polgári törvénykönyv és az új telekkönyvi rendszer szabályai szerint zálogjogot nyert hitelezők eme jogainak megóvása tekintetéből, a 75. és 76. § közé következő új szakasz iktattatik:

„Uj §. Ha a perügyelő a csódtömeghez tartozó valamely telekkönyvi ingatlan vagyonra betáblázott minden követelések iránti végiratát benyújtotta: a bíróság tartozik azonnal eme követeléseknek valódiságára nézve, és pedig minden tekintet nélkül azon követelésekre, melyeknek kielégítése csak az általános csódtömegből kérelmeztetik, végítéletet hozni, s azt haladék nélkül kihirdetni. Kihirdettetvén pedig a betáblázott követelések valósága iránt hozott különleges ítélet, perügyelő köteles a kihirdetéstől számítandó 15 nap alatt az ingatlan vagyonra betáblázott s megítélt követeléseknek osztályozását, és egyenkénti sorozását az alábbi § rendelete szerint elkészíteni, azt a legutolsó telekkönyvi kivonatnak odacsatolása mellett okokkal támogatni, s annyi példányban, hogy egy a bíróságnál a perbeli irományok csomagánál megtartatván, minden hitelezőnek, ki az ingatlan vagyonra igényt tart, egy példány jusson, a bíróságnak beadni. A perügyelő által ekkép benyújtott, és a betáblázott követelésekre vonatkozó különleges osztályozási sorozattal ugy kellend eljárni, a mint ez a következő szakaszokban, melyek az általános csódtömeget terhelő minden követelésekre nézve ezentul is zsinórmértékül veendőek lesznek, rendeltetik; - azon hozzáadással mindazonáltal, hogy a betáblázott követelésekre vonatkozó különleges osztályozási sorozat iránt haladék nélkül szintén külön végítélet hozandó leszen, mely minden tekintet nélkül az általános csódtömegbeli tárgyalásokra, bármelyik betáblázott, avagy különben érdekelt hitelező, vagy pedig a perügyelő által elkülönítve föllebbeztethetik, mely esetben a 95. § és következő szakaszokban körülírt eljárás az alkalmazandók alkalmazásával lézen megtartandó, de ezen eljárás az általános csódtömegre vonatkozó tárgyalásoknak folyamát fel nem függeszti: magában értetődően, miszerint a betáblázott hitelezők követeléseit tárgyában hozandó, s jogérvényre lépendő sorozati ítélet folytán a 105. s következő szakaszokban foglalt végrehajtási szabályok az ingatlan csődületi vagyonból leendő kielégítés tárgyában szintén elkülönítve, azaz: az általános csódtömegbeli tárgyalásokra való minden tekintet nélkül, foganatosítandók lesznek.

Hasonló elkülönített sorozati, ítélethozási, föllebbezési s végrehajtási eljárást kellend követni azon csódtömegbeli ingó vagyonra nézve, melyre egy vagy több hitelezőknek törvényes vagy szerződési zálogjoguk van.”

7. § Az 1840-ki csódtörvény 81-88. §-ban foglalt osztályozási rendeletek ott, hol az új telekkönyvek még hatályba nem léptek, egész épségben fognak fentartatni. Azon megyékben, szabad királyi városokban, vagy mezővárosokban pedig, melyekben az 1855-ki új telekkönyvi rendszer hatályba lépett, és ennek folytán a polgári törvénykönyv fennállása alatt törvényes vagy szerződési zálogjogok szerezettek, azon osztályozási sorozat helyébe, mely a 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. s 88. §-ban az 1-ső, 2-ik s 3-dik osztálybeli követelésekre vonatkozólag foglaltatik, az alábbi osztályozati szabályok tartandók meg.

8. § Azon hitelezőket, kiknek követeléseai vagy a fennálló törvény erejénél fogva, vagy zálogjog következtében meghatározott tömegjavakból fizetendőek ki: ezen javakból, a többi csódhitelezőkrei tekintet nélkül kell kielégíteni; csak az, a mi kielégítésük után fennmarad, száll a többi hitelezők számára rendelt általános csódtömegre.

Különös határozatok

A) A betáblázással terhelt ingatlan javakra nézve

9. § A csódtömeghez tartozó ingatlan javak eladási árából, melyhez annak a csőd alatti jövedelmezése, s az ebbeli pénzek hasznosítása által huzott kamatok is számítandók, következő követelések, és pedig az alábbi rendben fizetendőek ki:

1. Az ingatlan jószágnak a csőd alatti fenntartására s kezelésére, valamint összeírására, becslésére és eladására tett költségek.

2. A csődperben eljáró megyei törvényszékeknek tartására szükséges, s az ingatlan tömegre aránylag eső költségek. Ezen költségek azonban csak akkor fizetendőek a tömegből, ha a csódtömegnek értéke 1000 ftot meghalad. Ezer forintot meg nem haladó tömegtől semmi díj nem jár, s a többi bíróságoknál e részben a divatozó szokás fog megtartatni.

3. Az ingatlan vagyonbani közvetlen gazdálkodás folytatására, s illetőleg kezelésére tett szolgálatokért a csőd megnyitása előtt egy évre hátra maradt bér, nem különben azon cselédeknek, kik kirekesztőleg ezen ingatlanvagyonon szolgáltak, ugyanazon időre hátramaradt bérük.

4. Az ingatlan vagyonból fizetendő folyó, s a csőd megnyitása előtt egy évre hátramaradt közadóbeli tartozások.

5. A folyó évi földesuri tartozások hátraléka, a mennyiben azok az egykori földesuraság számára a fennálló törvények szerint még fizetendőek.

6. A kéményseprőnek bére a csődületet megelőzőtt egy évre.

7. A perügylőnek azon ingatlan vagyonra vonatkozó munkadíjai, valamint az ingatlan vagyon eladási árából egészen, vagy részleg kifizetett s betáblázott követelések tekintetében fölmerült díjai s költségei.

8. Az orvosnak díja s a gyógyszerárusnak orvosi szerekért felszámított kivetései a csődület megnyitását megelőzőtt egy évre.

9. A temetési költségek, és pedig ha a bukott a csődület megnyitása előtt halt meg, egészen, ha pedig csődület alatt halt meg, akkor csak a mulhatatlanul szükségesek.

10. Azon betáblázott jelzálogos követelések, melyek egymás között a betáblázás által törvényesen nyert elsőbbség szerint fizetendőek ki.

10. § A betáblázott tőkének a csődület megnyitását legközelebb megelőzőtt egy évről hátralevő, valamint szinte a csőd megnyitása óta folyó törvényes kamatai a tőkével egyenlő elsőbbséggel bírnak.

Ezen utóbbi határozatok egyébiránt a betáblázott évi járadékokra (vitalitiumokra) s egyéb, időről időre megújuló fizetésekre nézve is alkalmazandók.

B) A zálogjoggal terhelt ingó javakra nézve

11. § Az elzálogosított, vagy törvényes zálogjoggal terhelt ingó tömeg-vagyon eladási árából a záloghitelező kielégítése előtt csak az A rovatban 1. és 7. alatt meghatározott kiadások vonathatnak le.

12. § A tőkére nézve nyert zálogjog a csődület megnyitását legközelebb megelőzőtt egy évről hátralevő, valamint szinte a csőd megnyitása óta folyó törvényes kamatokat is illeti.

C) A bányatörvényhatóság alá tartozó vagyonra nézve

13. § A bánya vagy hutamű, vagy a bányatörvényhatóság alá tartozó más vagyon eladási árából és jövedelmeiből a követelések következő rendben fizetendők ki:

1. A bányavagyonnak a csőd alatti fenntartására és kezelésére, valamint összeírására, becslésére és eladására tett kiadások.

2. A királyi kincstár, bányabéri (urburai) s a műtől fizetendő egyéb közadóbeli követeléseivel, a mennyiben azok a csőd megnyitása előtt egy évnél nem régebben vannak hátramaradásban.

(Ezen 2. és 3. pont alatt, az általános bányatörvény 268. és 269. §-nak rendelkezése a 3. évi hátramaradásokra nézve, megszoríttatik.)

3. A bánya-, huta- s egyéb művek, és a bányagyárak munkásai munkabérökkel, a mennyiben ez a csőd megnyitása előtt egy évnél nem régebben van hátramaradásban.

4. A bányalegénységi pénztárak, vagy társládák követelései, a munkabérből lehuzott, de a pénztárban hiányzó járulékokra nézve.

5. Az örök vagy segéd - alagilletékek - vagy segédintézetekhez egyéb járulékok, a víz-, akna-, jára-adók, s a megengedett bányamivelési szolgálmakérti egyéb évenkénti tartozások, a mennyiben ezen követelések a csőd megnyitása előtti egy évre vannak hátramaradásban.

6. A perügylőnek díjai s költségei az A rovatban 7. alatt foglalt megszorítással.

7. A betáblázott hitelezők a betáblázás által nyert elsőbbség szerint, és azon kamatjárulékokkal, melyek a fennebbiek szerint az ingatlan vagyonokra nézve a tőkével egyenlő elsőbbséggel birnak.

14. § Egyébiránt megjegyeztetik, hogy habár vegyes vagyonu csődtömeg ellen a bányabíróság által elintéztetendő egyes bányászati keresetek utóbbi osztályozás végett az eljáró polgári csődületi bírósághoz áttétetnek: mindazonáltal a végrehajtás bányai vagyonra nézve mindig az illető bányabíróság utján eszközöndő.

D) A többi hitelezőknek az általános csődtömegeből leendő kielégítésére nézve

15. § A fentebbi pontokban tárgyalt igényeknek kifizetése után fennmaradó összes csődvagyon az általános csődtömeget képezi, mely az összes hitelezők kielégítésére, a mennyiben ezek már az A. B. C. pontokban kijelölt csődvagyonból ki nem fizettetnek, következő rendben fordítandó:

Az első osztályba tartoznak:

16. § 1. Azon költségek, melyek az általános csődületi tömeg rendbeszedésére, biztosítására és kezelésére szükségesek voltak, hová a tömeggondnoknak és perügylőnek meghatározott díja, s a bukottnak tartására a 12. § értelmében történt kiadások is tartoznak.

2. A csődperben eljáró megyei törvényszékeknek tartására szükséges költségek, ha a csődtömegnek értéke 1000 frtot meghalad, egészben a tömeg által viselendők. Ezer forintot meg nem haladó tömegeből mindazonáltal semmi díj nem jár, s a többi bíróságoknál e részben az eddig divatozó szokás fog továbbá is megtartatni.

3. A végrehajtási szokott költségek.

4. A közhivatalbeli letétemények vagyis azon pénzek s ingó vagyonok, melyek közhivatalt viselő személynek hivatalánál fogva adatnak kezéhez, a mennyiben azok a 44. § szerint természetben ki nem adattak, vagy az érettök bejött pénz a csődületi per folyamata alatt, ugyanazon § értelmében ítélet következtében ki nem fizettetett: továbbá a tisztviselőnek hivatalos számadásaiból eredett elmarasztalások.

5. Minden közadóbeli tartozások s hátramaradások egy évre: - a régibb közadóbeli hátramaradások ezen osztályhoz nem tartozván.

17. § Hogy ha a csődületi tömeg oly csekély volna, hogy abból még az első osztálybeli követeléseket sem lehetne teljesen kielégíteni: akkor a kielégítés azon renddel teljesítetik, melylyel az első osztálybeli követelések a fennebbiekben megállapított sor szerint kielégítendőek, és pedig úgy, hogy azon első osztálybeli követelés, mely sorra elébb van, egészen kifizetendő, habár más, ugyanazon első osztályban, de hátrább levő követelésnek kielégítésére semmi sem maradna is.

A második osztályba tartoznak:

18. § 1. A gyámsági számadásokból eredett elmarasztalások.

2. A bukott cselédjeinek hátralevő bére, a mennyiben ez a csődület megnyitása előtt egy évre hátra van.

3. A kereskedői segédeknek fizetése az 1840:XVI. tc. 31. §-a értelmében.

4. Az orvosnak díja, s a gyógyszerárusnak orvosi szerekért felszámított követelése, szintén a csődület megnyitását megelőzőtt egy évre.

5. A temetési költségek, és pedig ha a bukott a csődület megnyitása előtt halt meg, egészen, - ha pedig a csődület alatt halt meg, akkor úgy mint szegény leszen eltemetendő, s csak azon költségek fognak felszámíttathatni, melyek eltemetésére mulhatatlanul szükségesek valának.

6. A lakbéri tartozás azon félesztendőre, mely a csődület megnyitását közvetlen megelőzte.

19. § Ha az első osztálybeli követeléseknek kielégítése után a tömegeből annyi nem maradna, hogy abból ezen második osztálybeli követelések teljesen kifizettessenek: akkor azon vagyon, mi az első osztálybeliek kielégítésén fölül megmaradott, a második osztálybeliek között, követeléseik mennyiségének aránya szerint leszen felosztandó.

A harmadik osztályba tartoznak:

20. § 1. A bukott feleségének törvényes hitbére; a mennyiben ez a csődtömeghez tartozó ingatlan vagyonból ki nem elégítettett.

2. A bukott kereskedő feleségének hozománya és jegyajándéka, a mennyiben annak valósága, s a férj kezére lett jutása bebizonyíthatik. Hogy azonban az asszonyi hozomány ezen harmadik osztályba soroztassék, szükséges, hogy az kereskedőknél, a kereskedőkről szóló 1840:XVI. tc. 9. §-a szerint, az ott meghatározott időben az illető törvényhatóságnál bejelentve, s rendszeresen bejegyezve lett legyen. - A bukott kereskedő feleségének ekkép bejegyzett hozománya az 1. pont alatt említett hitbéri követelés kielégítése után - minden egyéb harmadik osztálybeli követeléseket, mik a bejelentés utáni időből erednek, megelőz és levonás nélkül, a mennyiben a harmadik osztálybeliekre esett csődtömegeből lehetséges, kifizetendő.

3. A bukott által kiadott vagy elvállalt váltóbeli kötelezések: ezek azonban egymás között semmi elsőbbséggel nem bírnak, hanem azon somma, mely a tömegeből ezek kielégítésére fennmaradott, közöttük aránylag leszen felosztandó.

21. § Ott, hol az új osztályozás vétetik alkalmazásba, a 89. § b) pontjában a 85. §-ra lett hivatkozás elhagyandó lévén, a c) pont következőleg bővítettik:

„c) a bukottnak közönséges adóslevelei, melyekhez a be nem táblázott vitalitiumok is sorozandók.”

22. § Ugyanott, hol az új osztályozás fog alkalmazásba vétetni, a 92. §-ból a 91-re lett hivatkozás szintén elhagyandó lévén, ezen 92. § az első sorban ekkép kezdődik:

„92. § az ötödik osztályhoz tartoznak minden régibb kamathátramarádások stb.”

23. § A 108. § következőképen változik:

„Ezekután a bíróság felszámítja a megítélt követelések egész mennyiségét, s ha a csődületi tömeghez tartozó ingatlan javak még mind el nem adattak: azokat s a rajtok levő és az 58. § szerint még el nem adott gazdaságbeli ingókat árverés alá bocsátja, s annak a hitelezői választmány közbenjöttével leendő teljesítésére egyik bírósági tagját kiküldi: ha pedig az árverés alá bocsátandó javak más köz- vagy bányabírói törvényhatóság alatt volnának: az árverést a választmány által beadandó föltételek mellett átküldő levél mellett az illető dologi-, bányavagyonra nézve pedig mindig az illető bányabíróság eszközölné.”

24. § A 132. §-hoz még következő pont járul:

„A magyar csődtörvény ujjalagos hatályba léptének napja előtt már megnyitott csődök az eddigi szabályok szerint tárgyalandók s fejezendők be. Ellenben azon csődökre nézve, melyek ezen nap után nyitattak meg, az ezen csődtörvény tárgyaira vonatkozó elébbi szabályok megszüntetvük.”

25. § A rendeletileg behozott csődegyezségi eljárás megszüntetik.

26. § A mi a befejezett, vagy a magyar csődtörvény visszaállításáig befejezendő egyezségi eljárásokat illeti, - ezek, nehogy szerzett jogok sérelméről szó lehessen, vagy a magánjogokban zavarok előidéztessenek: a törvényhozás e részbeni jogainak fenntartása mellett bevégzett tényeknek lesznek tekintendők.

27. § A mi pedig a függő egyezségi eljárásokat, vagyis azokat illeti, melyek a honi csődtörvény visszaállítása határnapján valamennyi hitelezőnek hozzájárulásával még véglegesen be nem fejeztettek: azok legott csődperré alakíttassanak s az illető csődbíróságokhoz áttétetvén, a magyar csődtörvény rendeletei s szabályai szerint tárgyalassanak s intéztessenek el.

V. KERESKEDELMI, FUVAROZÁSI ÉS VÁSÁRI TÖRVÉNYEK

Az 1836: 18. és 1840: 16., 17., 18. 19. és 20. törvénycikkekben foglalt törvények visszaállítatván.

1. § A kereskedési szabadalomnak időközbeni tágulása folytán, s azon tekintetből, hogy az illető városi hatóságnak e részben szabadabb kéz hagyassék fenn, az 1840: 16. tc. 2-ik §-a akként változik:

„i) Ezekon kívül sz. k. városokban addig, mig e részben a törvényhozás kimerítőleg rendelkeznek, az, hogy az illető város kebelében minő gyakorlat áll fenn, közhatalósággal fog megállapíttatni.”

2. § A vásári bíróságról rendelkező 1836: 18. tc. 17-ik §-a így módosul:

„17. § - A rendezett tanácscsal bíró községekben, a vásárosoknak bárki ellen benyújtott panaszait szintén a fennebbi szakaszokban a sz. k. városokra nézve megállapított szerkezetű és hatóságú vásári bíróság ítélendi el.”

3. § Ugyanezen törvény 18. §-a következőleg változik:

„18. § - Végre a többi községekben, melyek a fennebbi 17. § tartalma alá nem esnek, - mindenki panaszát, a mennyiben ez a vásár tartama alatt keletkezett kötelezésből származik, a szolgabíró és esküdt ugyanazon vásár lefolyta alatt elintézni tartoznak.”

4. § Ugyanazon törvény 20. §-ából ezen szócscsa „földesuri” kimarad.

VI. URBÉRI, FÖLDTEHERMENTESÍTÉSI, ARÁNYOSSÁGI ÉS MEZEI RENDŐRSÉGI ÜGYEK

1. § Az 1836. és 1840. évi urbéri törvények folytán időközben keletkezett, az urbéri szabályozások minden nemére, az arányossági perekre és a földtehermentesítésre kiterjedő legfelsőbb szabályok az 1848-ik évi viszonyokkal öszeütközésben nem levén: azok a legközelebbi törvényhozás intézkedéseig, az 1790: 35. tc. példája nyomán minden innen az ország alkotmányos állására és alaptörvényeire vonható hátrányos következtetés nélkül, anyagi tekintetben továbbra is hatályban maradnak.

2. § Alaki tekintetben mindazonát az urbéri és arányossági ügyek keresztülviteléről az 1836. 1840. és 1848-ik évi törvények által eléggé gondoskodva levén: az eljárásra és a bíróságokra nézve ez uton teendő intézkedések mellőzhetetlen szüksége egyelőre fenn nem forog.

3. § A mezei rendőrséget szabályozó 1840: 9. törvénycikk 17. szakasza, a mennyiben a telektőli elmozdítás büntetésére vonatkozik, hatályon kívül helyeztetik.

4. § Ugyanezen törvény többi rendeleteire nézve, melyek a testi büntetésről szólnak, a bűnvádi eljárás tárgyában főnebb foglalt szabályok tartandók szem előtt.

VII. BÁNYAÜGY

I. FEJEZET

A kőszénről

1. § Az általános osztrák bányatörvény 3.284 és 285 §-ai a kőszénre nézve Magyarországot illetőleg következőképen módosítatnak:

a) az állami kincstárba fizetendő bányavám - Frohen - a kőszéntől, jövő törvényhozási intézkedésig egyáltalában megszüntettetik;

b) a más földén, vagy földének gyomrában kőszén bányajogilag kiaknázó iparos, - a mennyiben közte és a földbirtokos közt e tekintetben külön szerződés nem kötött, - az eddig a kincstárnak fizetett bányavámost ezentul a földbirtokosnak bér gyanánt kiszolgáltatni tartozik;

c) az 1859 október végéig a földbirtokosok javára s mások kizártával kiszabott kőszénbánya-nyithatási s felkérhetési idő akkép élesztetik fel, hogy a törvényhozás máskénti rendelkezéseig, a földbirtokos beleegyezése nélkül kőszénkutatásra való engedély, annál kevésbbé bányászati adomány, a bányahatóságok részéről senkinek ne adassék;

d) földbirtokos nevezete alatt mindazon helyeken, hol a szabályozás és összesítés már megtörtént, vagy hol annak be nem hozhatása bíróilag kimondatott, szóval, hol a volt urbéri birtok már véglegesen meg van alapítva: az illető tulajdonos tekintendő földbirtokos gyanánt, legyen az akár volt-földesúr, akár volt-urbéres. Hol azonban az összesítésnek még helye van: ott a bármely földön fölfedezendő kőszéntelep a volt földurái birtok tartozékának nyilatkoztatik.

e) A jövő törvényes rendelkezésig is nyerhetők a kőszénre nézve bányajogosítványok, mihelyt az illető föld tulajdonosának beleegyezése igazoltatik.

f) A ki 1859 november első napja előtt más birtokán bányajogias kutatás mellett kőszén fedezett fel, ugyanazon időben pedig a tulajdonos is kőszénre turzott, és magának bányahatósági engedélyt is adatott: ez esetben az idegen turzó a fölfedezett kőszéntelepet a földbirtokosnak átengedni köteles; viszont a mondott időben turzott földbirtokos által netalán mellékesen fölfedezett más királyi adomány tárgyát tevő ásványtelep az egy időbeli idegen turzónak leszen átengedendő.

g) Az ujonnan kiterjesztendő kedvezményi idő alatt idegen turzó által mellékesen, egyéb ásvány kísérete nélkül fölfedezendő kőszéntelepek, szintén a földbirtokosnak lesznek - egyesség nemsikerülte esetében - átengedendők: ha pedig a turzó vagy az adományozott bányatulajdonos másnemű ásvány termesztése mellett kőszén is állítana elő: ez utóbbit az általános b. t. 124. §-a értelmében, a termesztési költség aránylagos megtérítése mellett, a földbirtokosnak odaengedni köteles.

II. FEJEZET

A bányabíróságokról

2. § Az első folyamodásu bányai bíraskodás, mely az általános osztrák bányatörvény szerint a fejedelmi bányakapitányságok hatóságától elkülönöztetvén, ekkoráig némely cs. kir. országos s illetőleg cs. kir. megyei törvényszékek által gyakoroltatott, megszüntetvén, jövőre azon cs. kir. törvényszékek bányabíraskodása ideiglenesen az országban fennálló öt kerületbeli kir. bányakapitányságokkal, nevezetesen a besztercebányaival, nagybányaival, a Kassától Szepes-Iglóra áthelyezendővel, az oraviczaival és a budaival egyesítettik.

3. § E királyi bányakapitányságok mint első folyamodásu ítélőszékek, az akkép egyesített bányatörvényhatóságnak bírói ágában, a magyar igazságügyi kormányhatóságnak s az illető felsőbb törvényszékeiknek rendeltetnek alá.

4. § Minden ily kerületi bányabíróság áll egy, a hon alkotmányos rendszerének, törvényeinek, a helybeli viszonyoknak, ugy a magyarhoni hivatalos és egyéb kerületbeli nyelveknek ismeretével bíró királyi bányakapitányból, mint elnökből, - továbbá egy előadóból, kinek hasonlóan a honi jog és bányászatban jártasnak kell lennie, s a ki külön jegyzőkönyvet vezetvén, külön irattárral is ellátva leend. Ezen két bírósági tag a kormány által nevezetvén, azonfölül az evégre a bányászati szakértők sorából kinevezendő több egyén közül még egy díjtalan ülnök is meghivandó.

5. § A bányakapitánynak akadályoztatása esetében, bírói helyét pótolja a bírósági előadó, kinek hatásköre azonban a bányakapitányság egyéb hatósági körére ki nem terjed. Ilyen esetekben a bányászati szakértők közül ketten lesznek meghivandók.

6. § Ezenkívül az öt bányakerületnek többi nevezetesebb banyaüzleti helyein bányakapitánysági helyettesek a szükséghez képezte fognak kormányilag neveztetni, kik mint a kerületbeli bányatörvényhatóságok bírói ágában is kitétetvényes segédközegei, mindennemű ügyekben és perekben előkészítőleg eljárának; s a kapitányságok bírói meghagyásait teljesítendik s végrehajtandják; egyszersmind a fegyelmi hatóságok hivatalbeli területeikben gyakorlandók.

7. § A bányakapitányságok és helyetteseik hivatalbeli segédszemélyzetének a szükséghez képest való kiállításáról, kormányilag külön intézkedés fog tétetni.

8. § Minden banyaügybeli bírósági végzések s ítéletek, mennyiben fölebbvihetők, a királyi és hétszemélyes tábla által fognak megvizsgáltatni. Evégre mindkét táblánál a bányai ügyekre nézve, egy kellően kiképezett szakértő törvénytudó előadó hozzájárultával, külön osztályok fognak képeztetni.

III. FEJEZET

A bányai bíróság hatóságáról

9. § A bányakapitányságoknak mint egyszersmind bányabíróságoknak hatósága valamennyi, a bányászati adományozás vagy engedélyezés alá eső, s bárki által birt bányai tárgyakra és járulékaikra, ideértve a kőszénbányákat és az összes kohászatot is, ugy az ezekből s a bányai kezelésből származó peres esetekre is kiterjed.

10. § E szerint a bányabirtokosok, polgári állapotra való tekintet nélkül, egyedül bányabirtokukra s az annak műveléséből támadó jogesetekre; továbbá a bányászati tiszték, szolgák és munkások számadásaik s kötelezettségeikre nézve, - és a bányatörvényben kijelölt fegyelmi esetekben személyeikre is, a bányabíróság hatósága alatt állanak.

11. § A bányabíróságok egyszersmind bányatelekkönyv-bírák is, s ehhez képest a dologi bíraskodást is gyakorolandják.

12. § Hatóságukhoz tartozik továbbá a bányász-társládák - Bruderladen - intézményéből és annak kezeléséből fölmerülő jogesetekbeni eljárás is.

13. § Ugy szintén a bányák és bányászat műtani kezeléséhez megkívántató minden sulyokra és mértékekre való felügyelet s fegyelmi eljárás.

14. § Az érclopás és sikkasztás, ásványtelepek betapasztása, vagy eltitkolás által elkövetett büntetteknek megfenyítése, a polgári hatóság körébe tartozik; ilynemű esetekben mindazonáltal a bányatárgyakra nézve szükséges nyomozás, szemle, vagy becslés, egyszersmind a tény mineműségének meghatározása is elébb az illető bányaszék alá eszközöltetik, mely valamint ez esetben, ugy bíraskodása alá tartozó más tárgyak megítélése alkalmával fölfedezett büntettekre nézve is minden vizsgálati, vagy előtte netalán lefolyó perbeli irományokat, a lehető követelések és kárpótlások lajstromával együtt, a büntető hatóságnak hivatalosan megküldeni tartozik.

IV. FEJEZET

Bányai és bányászati tárgyakat illető jogról

15. § A hatályban ideiglenesen meghagyott általános osztrák bányatörvény anyagi része, a bányajognak törvény általi végleges megállapításáig, az annakelőtte is fennállott, a közönséges törvénytől eltérő következő intézkedésekkel kiegészítettik.

1-ső cikk

A vidéki rendszabályokról (Revier-Statuten)

16. § Bányabirtokosoknak s bányatársulatoknak, jövő törvényhozásig, vidékük számára belviszonyaik s helyi szükségleteikhez és az ásványtelepzetek különféle természetükhöz képest, mindazokról, mik az ideiglenesen hatályban maradt bányatörvény alapelveivel össze nem ütköznek, az e részbeni eljárási rend megtartása mellett, vidéki rendszabályokat - Revier-Statuten- alkotni ezentul is megengedtetik.

2-ik cikk

Az elévülésről

17. § Törvényesen szerzett és törvényes mivellel fenntartott bányatelkekre való berontásnál, vagy bíróilag kijelölt földszinti vagy földalatti bányahatároknak erőszakos megsértése, áthágása, vagy áthelyezésénél, az elévülésre való hivatkozás semmi esetben sem fogadtatik el.

18. § Csalás, ravaszág, erőszak és félelem miatt a bányatelkek vagy bányarészek eladásának vagy egyéb átruházásának félretételét, bárki is a bányatelekkönyvbeni bekebelezéstől számítandó egy év alatt követelheti csak, különben keresete elévül.

3-dik cikk

A szerződésekről

19. § Minden bányajog és birtok átruházását, föltételeit és czimeit - különbeni érvénytelenség terhe alatt - írásba foglalni, és a bányabíróságnak bányatelekkönyvveztetés végett bemutatni kell. A bányabíróság bejegyzése nélkül bányabirtokot senki nevére, még a házi bányauzleti könyvekbe sem szabad átírni.

20. § Ha valaki a hirtelenkedve kötött és szabályszerű bejegyzéssel még nem törvényesített szerződést megbánná, azt csak a bányabíróság előtti visszahívással szabad megsemmisíteni: a visszahívó mindazáltal a szerződő másik félnek ezáltal okozott költségeit megtéríteni és azt, mit szerződés fejében netalán fölvelt, - a visszahívás érvénytelensége alatt - haladék nélkül visszaadni köteles: máskülönben a szerződést pontosan teljesítő ellenfélnek megkeresésére a szerződés, csupán ez esetben, mihelyt a visszahívó törvényes 15 nap alatt ezen kárpótlására nézve eleget nem tenne, a visszahívás ellenére is jegyzőkönyvbe iktattatik s foganatbavétele eszközöltetik.

4-dik cikk

A haszonbérletekről

21. § Bárminemű haszonbérbe-adások bányatársulatok részéről, csak bányatársulati gyűlésen történhetnek: a bizonyosságul hivandó bányabíró, vagy előadók, vagy helyettes pedig a kötendő szerződés alkalmával odafigyelmezzen, hogy senki a bányabirtokosok közül, ha kívánná, a bérleti részvény közösségéből ki ne zárattassék, egyszersmind pedig az érczászványtelepzetek pusztításának meggátolása végett, szabályos mívelési rend, melyre felügyelni köteles, alapittassék meg.

5-dik czikk

A bányai örökségekről, azok összeírásáról és lelettárról

22. § Öröklött bányajogositványok és bányászati birtokok valamint eddig, ugy ezentul is ősi vagyon természetével nem bírván: fölöttük az illető tulajdonosok mind életükben mind halálesetére korlátlanul rendelkezhetnek; végrendelet hiányában pedig a polgári törvények e hagyaték-nemre is alkalmazandók.

23. § A bányavagyon összeírását és becslését a bányabíróság egyik tagja vagy a helyettes teljesíti, és a halálozás esetére azt akár maga, akár más hatóság által megkeresve haladék nélkül megkezdi, s a netalán szükséges zár-alávétel megrendelése, és a becsülendők megbecslése mellett minden találtató javaknak leltárát elkészíti, s azt azon esetre is, midőn a meghalálozottnak semminemű más polgári vagyona nem létezik, az illető megyei vagy városi hatóságnak hiteles alakban átküldeni, más példányát pedig a bányabíróság levéltárába letenni tartozik. A vagyon mikénti kezeléséről, vagy pedig gyámnokok nevezéséről, a mennyiben a végrendelkező másként nem intézkedett, minden esetben az illető polgári hatóság gondoskodni köteles.

6-dik czikk

Az árvák és gyámság alatt létező bányajogainak kezeléséről

24. § A gyám, és gondnokság alatt létezők bányajogait és birtokait a gyámnokok vagy gondnokok önkényesen le nem adhatják, és semmi czim alatt el nem idegenithetik, s ha tennék, ily idegenítés teljesen érvénytelen, és az árváknak joguk van azt 24 éves korukig bárkitől visszavenni.

25. § Ha pedig a gyámnok vagy gondnok az árvai bányabirtok mívelésére elegendő értékkel, tömeg hiánya miatt nem bírna, vagy a bányamívelés folytatását más helyes okoknál fogva az árvák nyilvános sérelmével, s az árvai tömeg veszélyeztetésével egybekötve lenni látná, vagy észrevenné, hogy az illető bányatársult reményt veszttve, a kérdéses bánya s bányászati tárgy mívelésével felhagyni szándékozik, vagy épen már felhagyott: ez esetben a fennforgó körülményeket az illető polgári hatóság ítélete alá terjeszteni tartozik, mely e részben mindenekelőtt és mindenestire a járásbeli járásbírósnak hiteles okokkal támogatott véleményét kellő figyelembe vevén, ha egyezésével és engedelmével hozzájárul, a gyámnok vagy gondnok az árva bányai birtokát szabadon elidegenitheti, vagy a körülményekhez képest egyenesen elhagyhatja, a tőkéletes kort elért árvának pedig e tett miatt sem a gyámnok vagy gondnok, sem az általa elidegenített vagy elhagyott bányai tárgyak jövődöbeli birtokosa ellen kereset nem adatik.

26. § A mennyiben pedig előre elhatározni nehéz, ha bányabirtok által az árvák sorsa javíthatatik, vagy súlyosíthatatik-e? a gyámok és gondnok az illető polgári törvényhatóságnak, ez esetben is a bányabíró véleményének meghallgatása után adandó különös engedelmére és megegyezésére nélkül, bányaosztályrészeket az árvák számára venni vagy miképp szerezni tiltatnak.

27. § Azon esetben végre, ha valamely bányatársulat a bánya és más bányászati tárgy művelésében amiatt gátoltatnék, mivel az árvai részekre eső mennyiség nem fizettetik, s az illető gyámok vagy gondnok, az illető polgári törvényhatóságnak is tudára adandó bírói megintés után ezen tartozást a kitűzött törvényes határidőig le nem fizetné: az árvák kérdéses részvényei késedelmezés alá esnek, s ha ezáltal az árvák netalán károsíthatnának, visszkeresetök csupán a hibás gyámok vagy gondok ellen leend.

7-ik cikk:

Örökségben kapott bányai s bányászati tárgyak felosztása módjáról

28. § Midőn kiskorúak érdeke forog fenn, vagy a nagykorú osztályosok maguk között egyetértésre jutni nem tudnak; - minthogy a bányajog és birtok értéke a szoros értelemben vett ingó javak értékénél sokszor változékonyabb, - olyan esetben, hol nemcsak bánya és bányászati tárgyak, de egyszersmind más ingó vagy ingatlan javak is lennének felosztandók: bányai tárgyak értékét és sorsát egyéb ingatlan birtokkal, vagy ingó javakkal kiegyenlíteni, és az osztozók egyikének vagy másikának, bányai osztályrészük helyett illetőségükben más valamit adni nem szabad, - hanem ily bányarészek minden osztozó közt egyenlően és törvényes arányban elosztandók.

29. § Meg nem engedtetik továbbá ily esetben, hogy egyiknek osztályrésze egyik, másiknak illetősége ismét más különböző bányai tárgyban vágassék vagyis egyenlítették ki, hanem az osztozók mindenike törvényes arányban őt illető osztályrészét minden bányatárgyban külön fogja megkapni, később annak akár magánosan, akár társaságban leendő kezelése az osztályosok tetszésére hagyatván.

30. § Az osztály ezek szerint megtörténvén, ezen bányai és bányászati tárgyakban akár az osztály igazítására, akár új osztályra a kereset egyedül csak azon esetben engedtetik meg, ha a részvények felosztásában számolási hiba történt volna.

V. FEJEZET

A közönséges törvénytől eltérő bányai törvénykezés

31. § A közönséges polgári jog alaki rendszabályai a bányabírók által is megtartandók, és az ő előttök tárgyalandó perekben is alkalmazandók, a mennyiben ezen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak.

8-dik cikk

A bányabíró eljárásáról

32. § Világos és kisebbszerű jogesetben szóbeli s rövid uton jár el a bírósági előadó a maga mellé veendő tollnokkal, illetőleg a bányabírósi helyettes a maga eljárásában.

33. § Midőn bányászati munkás vagy altiszt idéztetik: egyszersmind az illető bányatársulati képviselő vagy bányaműtelep főnöke vagy tisztje is a felől tudósítandó.

34. § Midőn az összes bányatársulat ellen egyetemben indítatik per: a bányatársulat képviselőjét, vagy a bánya igazgatóját mint olyat megidézni elég.

35. § A bányatársulat képviselőjének föl nem találhatása esetére, a kézbesítendő keresetlevél a bánya vagy huta épületére s illetőleg a bánya torkolatára, két tanu jelenlétében felszögezendő.

36. § A szóbeli rövid útra való ügyek kivételével a bányaszékek előtt, különbség nélkül, mindenemű perek folyamodási alakban lesznek folytatandók.

37. § Ha valaki bányabirtokában vagy jogában más által háborgattatnék, vagy abból erőhatalommal kivettetnék, a sértett félnek eziránt leendő paraszára a bányabíró visszahelyezési rövid úton úgy járt el: miszerint haladék nélkül a hely színére kimenvén, s az illető felek kihallgatása mellett körülményes vizsgálatot tevéen, ha ezek folytában a sértett fél vagy birtokának 15 napig tartott békességes használatát, vagy egyedül törvényes birtokczimét hitelesen bebizonyítaná, őtet a hatalmaskodónak minden okozott költségekben s károkbán történendő elmarasztalása mellett rövid úton birtokba helyezni, s mind ezekre nézve a folyamodástól számítandó 14 nap alatt teljes végrehajtással is eljárni köteles.

38. § Visszahelyezési esetekben a fölebbvitel egyedül a bányaszékre, s egyedül birtokon kívül engedtetik meg, a bányaszék ítéletével meg nem elégedő félnek pedig, csak a rendes törvény útja marad fenn: egyéb rövid utú valamint formás perekben is, a bányabíróság ítéletétől a fölebbvitel mindig birtokon belől történik.

9-dik czikk

A bánya-átlyukasztási eljárásról

39. § A bányatelkeknek szomszédok és határosok közt bányászilag történt átlyukasztását, legyen az érczászvány-telepzeteken vagy meddő sziklán keresztül, bármelyik érdekelt félnek aziránt tett bejelentése után, a bányabíró, bányaszéki mérnök közbenjöttével, a helyszínén rövid úton megvizsgálja, s elintézi, az elégedetlen félnek a törvényes folyamodás útja fennmaradván.

40. § Mind a szomszéd bányatársulatnak, ki a vele határos bányatelek jogaiba vágni lelkiismeretesen óvakodik, mind annak, ki bányatelkének a szomszéd által netalán czélzott berontását jókor megelőzni kívánja, tettleges átlyukasztás előtt is mindig joga van, a bányabíróságot a szemle megtételére s a földalatti határok bírói kijelölésére kikérni.

41. § A feleknek bármelyike beadván aziránt folyamodását, a bányabíró a dolog mibenlétéről tudomást szerezve, a szomszéd felé irányzott mindenik vonalnak és járatnak a külhatártóli valódi távolságát megszabni, s ily föld alatti vonalnak mindenik végén - egyszersmind kívül is állandó pontokat kitűzni, s így a két felet saját határaiba vezetve, biztosításukról gondoskodni köteles.

42. § Ha pedig szemle alkalmával úgy találná, hogy az átlyukasztás, mind a két fél által mivelte érczászvány-telepzetek vonulata vagy dőlése (Verflächen) szerint, már megtörtént: nemcsak a bányatelkeknek külhatárát, a bányában föld alatt is kijelölni (die Ortung in die Grube stellen) s mind két szomszédnak föld alatti határait, további surlódások s innen származó perlekedések megelőzése végett, egy állandó határjegy leszögezésével megállapítani, hanem az alattomos orozás által kiemelt ásványok árát is kiszámítani, és a kárvallottat mind az ásványokra, mind a bírói költségekre nézve rövid úton kármentesíteni tartozik.

43. § Hogy pedig az ilyen ásványorozások, bírói eljárás előtt is meggátoltassanak: az illető szomszéd bányabirtokosságok, az érczászvány-telepzetek vonulat vagy dőlése szerint történendő valóságos átlyukasztások esetében, az átlyukasztás pontjától minden részre pontosan mért 3 ölnyi távolságra a további munkával nyomban felhagyni, s az átlyukasztás esetét a bányabíróságnak haladék nélkül bejelenteni kötelesek.

44. § A szomszéd és határos bányatársulatok közt történendő bárminemű átlyukasztások eseteiben, a határosokat szokatlan és kitúrhetetlen bűdösséggel, füsttel, rossz szándéku elrekesztésekkel, a víznek a szomszéd telkére való vezetésével, vagy más ilyenmű káros módokkal boszantani nem szabad, máskülönben a bányabirtokos, két harmadában a társládának, egy harmadában a sértett félnek jutandó 100 fttal, minden egyes felvett vagy megbízott személyért 10 fttal; bányamunkások pedig 40 forinttal lesznek fenytendők. Magában értetvén, hogy a tisztékért ily esetben maga a bányatársult kezeskedik és fizet, viszkereseti joga mindazáltal ellenök fennmarad.

45. § Végre azon esetekben, ha valamely bányában a sziklákat tűz erejével kellene lágyítani; e gyakorlatot, miután azt előbb a bányabíróság is megismerte, a szomszéd által kivánt átlyukasztással füstokozás ürügye alatt gátolni nem lehet; ellenben ha más bányában átlyukasztást az kérne, ki tűz segedelme nélkül munkáját nem végezheti, a szomszédokkal a füst alkalmatlanságainak eltávolítása iránt megegyezni tartozik, - különben mint törvényszegő a fölebbi § értelme alá esik.

10-dik cikk

Régi adományzásokból támadt perek elintézése módjáról

46. § Hogy ha az ásványér lejtős dőlése szerint adományzott telekben az erek, és így a telkek is egymást átmetszenék: a régibb felkérő a telkén átnyuló erét saját határai közt használandja, az ezen túl terjedő érhez pedig a későbbi felkérőnek joga fennmarad. Ha azonban ily erek összefolynának s egyesítve tovább terjednének, és sem vonulat vagy dőlés, sem más alkatrészek mineműsége ki nem mutatnák, hogy melyike nyeletett el a másik által: ezen összefolyt érnek az érintkezési ponton tuli használata a régibb felkérőt illeti: de ha ismét külön válnának, vagy ha megismertető jeleit az egyik megtartva a másikat egészen megsemmisítené: kiki vagy sajátságos jelek, vagy ezek hiányában az előbbi dőlés vagy vonulat szerint megismerhető erének további mivelésére jogosittatik, habár későbbi fölkerő lenne is.

11-dik cikk

A perbeli és peren kívüli szemléről

47. § Bányák s egyéb bányai tárgyak iránt peren kívüli szemlék, ha azok valamely bányabirtokosság folyamodására az ellenfél kihallgatása s belenyugvása nélkül történtek, habár ideiglenes intézkedést vontak volna is maguk után: a megindítandó perben tekintetbe még sem vehetők.

48. § A szemle szüksége fennforogván: azt a bíróság megrendeli, a feleket meghívja, s vagy maga vagy küldöttei által a hely színén hitelesen eszközli.

49. § Midőn szemlénél tanuk alkalmaztatnak: azoknak a hely színén és a felek jelenlétében kell kihallgattatniok s akkor az ellenfél részéről a tanunak közbevágó kérdések is tétethetnek. Műértők alkalmazása esetére az ellenfelek mindenike egy műértőt nevez, szükség esetére pedig azokhoz a bíró is egy harmadikat alkalmazhat.

50. § Mind perbeli, mind perkívüli szemléknek körülményesen előadott eredménye a bányaszéki, illetőleg hivatalos könyvben egész kiterjedésében beiktattatik, s a feleknek, ha kívánnák, hiteles alakban kiadatik.

51. § Ámbár végítélet hozásra bevégzett perben a feleknek szóváltásai, s bizonyítványai elegendők: mivel azonban bányai perekben, kivált pedig a mértan alkalmazását igénylő bányatelkek és érczászvány-telepzetek tulajdonossága fölött a helyszínen, ha a bíróság szükségesnek belátja, szemletétel is kívántatnék: ily esetekben, ha a felek nem sürgölnék is, a bíróság végítélet hozás előtt a helyszínére szemlét rendel, s a pert, érdeme fölött szerzett ily előismeretek után, végképen eldönti.

52. § A perlekedő felek közt történő vagy közelgő átlukasztások, valamint mérnöki eljárást kívánó minden más esetekben, a felek által kívánt bírói szemle úgy eszközöltessék: hogy a fennforgó kérdések, nemcsak a bányaszéki, de hittel eleve kötelezendő más bányamérnök által is fölvetetvén, minden számtételek a külön készített térképpel, s úgy a bányaszéki küldöttség, mind a mérnök által aláírandó véleménynyel együtt a bányaszéknek bemutatassanak.

12. cikk

Földszinti s alatti károk becsléséről

53. § Perindítás előtt bármikép okozott földszinti s alatti károk becslése a bányaszéki küldöttség által történik.

54. § Minden kár-becsléseknél, kivált hol érczkivájat forog fenn: a becselő bírói küldöttség a kár kipuhatolására szükséges minden eszközöket, úgymint okleveleket a mennyiben kaphatók, tanuvallomásokat, s hittel kötelezendő műértők becslését segédül venni, s az eset úgy hozván magával, a kártevő bányatársulatnak fő- és altiszteit és munkásait is hit alatt kihallgatni köteles.

13. cikk

A bírói zárról

55. § Ha valakinél, aki büntett, akár perlekedés folytában történendő elmarasztalása esetében, vagyonhiány veszedelme forogna fenn, s az vagy köztudomásra lenne, vagy hitelesen bebizonyíttatnék: a követelt félnek bányai vagyona, az illető bányaszék által, bírói zár és kezelés alá vétetik.

56. § Ezen esetben a bányaszék, a zár alá vett vagyon mineműségéhez képest, a felek meghallgatása után zárgondnokot rendel, ki a bányaszék felügyelése mellett az egész vagyont felelősség terhe alatt úgy kezeli, hogy a mivelésre szükséges kiadásokra fordítandó költségek levonása után fennmaradó jövedelemből meggyűjtött tőke, végrehajtás idejéig, árvabiztosíték mellett kamatra adassék.

57. § A zárgondnok díját, fáradsága és felelőssége arányában s az illető felek kihallgatása mellett, mindenkor a bányaszék szabja meg, az mindazáltal a jövedelem század részénél többet nem tehet.

58. § Ha valaki nemcsak a pertárgy épségben tartása, de jogbonyolódások elleni biztosítás tekintetében is, egy minden kifogás fölötti átvállalót (fidejussor) vagy kezest állít: a bírói zár megszűnik, s ha már elrendeltetett volna, tüstént feloldatik.

59. § Ha vagyonhiány veszedelme fenn nem forogna ugyan, de a bányatelkek határai vagy bárminemű követelések iránt támadt kérdések eldöntése esetére a peres tárgy értékének s mennyiségének meghatározásában előre is nehézségek azért mutatkoznak, mivel az illető bányatelekben a peres helyen kívül még más helyen is értékes ásványok vájlatnak: ez esetben a törvényszék a peres helyen kiásott vagy ásandó illetén ásványoknak, avégre bíróilag felesketett egyén által külön és havonkint benyújtandó számadás mellett teendő kezelését tüstént megrendeli, a bányatermékekből eredő jövedelmek mindazáltal az alperes szabad rendelkezésére és használatára fennhagyhatók.

14. cikk

A végrehajtásról

60. § Midőn a győztes félnek valamely bányabirtok oda ítéltetett: a bírói foglalás a szomszéd és határos bányatársulatok képviselői vagy tisztjei jelenlétében a helyszínén történik. Befejeztetvén a bírói foglalás, a végrehajtó bíró ebbeli eljárásáról a kiküldő bányaszéknek első ülésben körülményes jelentést tesz, mely felolvastatván, egész kiterjedésben az illető jegyzőkönyvbe iktattatik, egyszersmind ahhozképest a bányatelekkönyvben is megtéttetik az illető be- és kikeblezés.

61. § Bányászati tárgyra kiterjedő végrehajtás, ide értve a lezárolást, fölbecsülést és árverést, még oly esetekben is, midőn az ítélet, mint vegyes vagyону csőd esetében, más hatóság által hozatott, csak bányabíróság kiküldöttjei, illetőleg helyettes által eszközölhető. A bányabíróság a végrehajtás teljesítéséről a megkereső törvényhatóságot, a végrehajtási jelentésnek átküldése mellett, azonnal tudósítandja, a jelentésnek másik példányát pedig az irattárba leteszi.

62. § Akár rövid, akár rendes perúton megítélt követelések kielégítésére a bányai tisztjek és altisztjek fizetésének s a bányamunkások bérének, más vagyon hiánya esetében egyszerre csak egy harmad része jelölthetők ki. A bányamívelésre szükséges gépek s egyéb műszközők bánya nélkül, bírói foglalás alá külön nem vétethetnek.

15. cikk

A felszámításról

63. § Perbeli felszámítások (liquidatiók) nem külön periratokban, hanem a per érdemével együtt, a rendes perekre nézve meghatározott szóváltásokkal bevégezendők.

64. § Oly perekben, hol a felszámításra 15 napnál hosszabb idő kivántatik: a szokott határidő kiterjesztése, ha kéretnék, sem egyik, sem másik félnek meg nem tagadtathatik.

65. § A határidő elhalasztása megengedtetik akkor is, midőn a számolási kérdések a szavatos és szavatolt között forognak fenn.

66. § Ha pedig a felszámítás a végrehajtás idejére hagyatott fenn, vagy szüksége különben is a végrehajtás alatt fejlődnek ki: a végrehajtó bíróság ez esetben tárgyalást rendel, minek folytán efölött a bányaszék külön fogja végzését kimondani.

16. cikk

A betáblázásról és törvényes foganatjáról

67. § Bányatelekkönyveztetett egész birtoktestekre s az általános osztrák bányatörvény 135. § értelmébeni részbirtokra, az 1840:21. tc. szelleméhez képest, csak az illető kerületi bányakapitányságnál, mint bányabíróságnál, zálog és elsőbbségi jogokat, a köztörvény szabta módon betábláztatni lehet.

17. cikk

A bányaszéki könyvek különféle nemeseiről

68. § Az ülési jegyzőkönyvön kívül a bányabíróságok még a következő tiszti könyveket vezetendik:

a) ítélet-könyvet, hova úgy a rendes, valamint a bányabíróság által végzendő szóbeli sommás perekben hozott végítéletek és végzések iktatandók;

b) szerződvény-könyv, s ide bányajogokat és birtokokat illető minden szerződések, kötések, vevések, eladások, átruházások, barátságos egyezések, pöralkuk, végrendeletek és érdemdíjazások egész kiterjedésökben fognak bejegyeztetni;

c) bányatelekkönyv (Bergbuch), melybe minden bánya-társulat állapota, az adományozott bányák, s más bányanemű tárgyak s járulékok neve, fekvése, minősége s tartozéka, úgy szinte adományoztatási s illetőleg engedélyeztetési adatai, birtoklási változások, továbbá az abban az ált. osztr. bányatörvény 135. §-a értelmében részesülő közbirtokosok fő és mellék nevei, s polgári állapotuk, és valamint az egész bányabirtokot, úgy az ált. osztr. törv. 135. §-a értelmébeni részbirtokra intézett mindennemű zálog- és elsőbbségi jogok bekebeleztetése beiktatandó;

d) föld- és méréskönyv (Grund- und Feldmassbuch), hova a bányatelek körül végbevitt minden földszinti, vagy alatti határkitűzések, a határjelek fekvése és bírói áthelyezése, bíróilag elhatározott bányatelki kölcsönös átlyukasztások, - és végre külön határokkal megkülönböztetett bányatelkeknek bírói megegyezéssel történt egyesítése, illetőleg pedig mind ezen tárgyakról a bányabíró és kiküldött társai által tett hivatalos jelentések fognak beiktattatni.

69. § A telek-, föld- és méréskönyvekből folyamodványilag kért kivonatokat, a bányabíróság 8 nap alatt kiszolgáltatni tartozik.

18. cikk.

A levéltárról és levélmásolatokról

70. § A bányakapitányságok kötelesek lesznek nemcsak a bírósági és hivatalos okiratok bejegyzésében, letett hitők szerint eljárni, s minden bejegyzendőket a szavak vagy értelem legkisebb változtatása vagy módosítása nélkül a bányaszéki, illetőleg pedig hivatalos könyvekbe iktatni, hanem egyszersmind a hitőkre bízott s jövőre is a bányaszéki levéltárakba leteendő s pontosan lajstromozandó irományokat, jelesül pedig a jegyző- és egyéb hivatalos könyveket épségökben, lelkiismeretesen, hűségesen és sértetlenül megtartani és megőrizni.

71. § A bányaszékek levéltáraikban található minden irományokat, kivéven azokat, melyek magát a hivatalt érdeklik, vagy magánosok által egyedül őrizetre tétettek le, - minden folyamodónak, - azonban csak a bányaszék rendes ülésében fölveendő írásbeli esedezésekre, vagy látozott másolatban, vagy ha kívántatnék, hiteles alakban, minden nehézség nélkül kiadni tartoznak.

72. § Továbbá a bányát és járulékait bármi tekintetben érdeklő földszinti s alatti térképeket és rajzokat, minden jogkizárás megelőzése végett, a bányaszék és az érdekelt fél pecsétje alatt őrizni kötelesek lévén: ezeket egyedül az illető bánya tetteges birtokosainak folyamodására adják ki.

VIII. VEGYESEK

A) Az ügyvédkedés ideiglenes szabályozása

1. § Mind azok, kik 1849. év előtt ügyvédi oklevelet nyertek, ha az ügyködéstől bírói ítélet által meg nem fosztattak: az ügyvédség gyakorlatában ezentúl nem gátoltathatnak.

2. § Ügyvédek, kik ügyvédi jogosultságukat a legközelebb lefolyt 11 év alatt nyerték, miután a királyi tábla hatósága ismét az egész országra kiterjed: oklevelőket a királyi tábla által megújíttatni, és ha a hazai törvényekből kellőleg megvizsgálva nem volnának, ezekből pótló vizsgálatot tenni tartoznak.

3. § Azok, kik ugyanezen időszak alatt ügyvédi vizsgálatot tettek ugyan, de ügyvédi jogosultságot nem nyertek, ha az utóbbit elnyerni kívánják: az ügyvédi oklevél kiadásáért a királyi táblához folyamodni, és előtte szükség esetén a 2-ik pontban említett pótvizsgálatot letenni köteleztetnek.

4. § Azon végzett jogászokra nézve, kik az elméleti jogtudományi vizsgálatokat letévén, jelenleg legalább már két évi ügyvédi, vagy törvénykezési gyakorlatban állanak, - valamint azon jogászokat illetőleg is, kik a jogtanfolyamot elvégezték, és vizsgálatot nem tettek ugyan, de több évi ügyvédi vagy törvénykezési gyakorlat által a jogbani jártasságukat igazolhatják: a királyi tábla fogja esetről-esetre meghatározni, vajjon az ügyvédi vizsgálatához közvetlenül bocsáttathatnak-e? avagy mily föltételeket kellend még pótlólag teljesíteniök?

5. § Az ügyvédség elnyerése ezentúl a fennebb elősorolt eseteken kívül következő föltételekhez köttetik:

a) hogy az ügyvédjelölt a jogtudományok, és különösen a hazai törvények tanulását kellőleg bevégezte;

b) ezekből az előszabott elméleti vizsgálatokat sikeresen kiállotta: azontúl

c) két évi joggyakorlatot hitelesen kimutatni képes legyen: végre ennek eltelte után

d) az ügyvédi vizsgálatot a királyi tábla előtt sikerrel letegye.

6. § A főtörvényszékek kerületei megszűntetvén: az ügyvédek hatásköre az egész országra és kapcsolt részeire kiterjed.

7. § Az ügyvédi meghatalmazványok tekintetében, az 1840: 15. törvénycikk II-ik részének 217-ik §-a, a polgári perekre is kiterjesztetik.

B) Közjegyzőség megszüntetése

8. § A hiteles helyek iránt a hazai törvények intézkedvén, és ezek, ugy a visszaállított törvényhatóságok által lévén a magyar törvények értelmében a közjegyzők fennmaradó teendői végezendők: a közjegyzői hivatal ezennel megszüntetik.

9. § A közjegyzőknél letett okiratok, és hivatalos eljárásaikról készült irataik, jegyzőkönyveikkel együtt az ujonnan felállítandó azon első bíróságu törvényszéknek lesznek sorjegyzék mellett átadandók, melynek területén működtek.

TARTALOMJEGYZÉK

Ideiglenes Törvénykezési Szabályok	1
(1861)	1
I. Polgári Magánjog	1
a) Anyagi rész	1
Öröklési rend	1
A végrendelet külső kellékei	1
Végrendeletkezési jog	1
Végrendelet nélküli öröklés	2
Közszerzeményi jog	2
Hitvestársi öröklés (successio conjugalis)	2
Özvegyi öröklés (successio vidualis)	2
Özvegyi jog (Jus viduale)	2
A szent korona öröklése	3
Vegyes intézkedések	3
b) Alaki rész	3
I. FEJEZET	3
A bíróságok szervezése	3
II. FEJEZET	4
Bírói illetőség	4
III. FEJEZET	5
Az eljárás nemei	5
IV. FEJEZET	6
Sommás szóbeli perek	6
V. FEJEZET	6
Rendes szóbeli perek	6
VI. FEJEZET	7
Rendes írásbeli perek	7
VII. FEJEZET	8
A beavatkozásról a rendes perek mindkét nemében	8
VIII. FEJEZET	8
A szavatosságról a rendes perek mintkét nemében	8
IX. FEJEZET	9
Közös szabályok a rendes perek mindkét nemére nézve	9
X. FEJEZET	10
Semmiségi esetek a perek mindannyi nemére nézve	10
XI. FEJEZET	11
A végrehajtásról	11
XII. FEJEZET	14
A telekkönyvekről	14

XIII. FEJEZET	15
Az elvesztett okiratok körüli eljárás	15
XIV. FEJEZET	15
Eljárás az öröklés körül	15
XV. FEJEZET	17
Átmeneti intézkedések	17
II. BŰNVÁDI ELJÁRÁS	17
III. VÁLTÓTÖRVÉNY	19
IV. CSÓDTÖRVÉNY	19
Különös határozatok	22
A) A betáblázással terhelt ingatlan javakra nézve	22
B) A zálogjoggal terhelt ingó javakra nézve	22
C) A bányatörvényhatóság alá tartozó vagyonra nézve	23
D) A többi hitelezőknek az általános csódtömegeből leendő kielégítésére nézve	23
V. KERESKEDELMI, FUVAROZÁSI ÉS VÁSÁRI TÖRVÉNYEK	25
VI. URBÉRI, FÖLDTEHERMENTESÍTÉSI, ARÁNYOSSÁGI ÉS MEZEI RENDŐRSÉGI ÜGYEK	25
VII. BÁNYAÜGY	25
I. FEJEZET	26
A köszénről	26
II. FEJEZET	26
A bányabíróságokról	26
III. FEJEZET	27
A bányai bíróság hatóságáról	27
IV. FEJEZET	27
Bányai és bányászati tárgyakat illető jogról	28
A vidéki rendszabályokról (Revier-Statuten)	28
Az elévülésről	28
A szerződésekről	28
A haszonbérletekről	29
A bányai örökségekről, azok összeírásáról és lelettárról	29
Az árvák és gyámság alatt létező bányajogainak kezeléséről	29
Örökségben kapott bányai s bányászati tárgyak felosztása módjáról	30
V. FEJEZET	30
A közönséges törvénytől eltérő bányai törvénykezés	30
A bányabíró eljárásáról	30
A bánya-átlyukasztási eljárásról	31
Régi adományzásokból támadt perek elintézése módjáról	32
A perbeli és peren kívüli szemléről	32
12. cikk	33

Földszinti s alatti károk becsléséről	33
13. cikk	33
A bírói zárról	33
14. cikk	34
A végrehajtásról	34
15. cikk	34
A felszámításról	34
16. cikk	34
A betáblázásról és törvényes foganatjáról	35
17. cikk	35
A bányászéki könyvek különféle nemeseiről	35
18. cikk.	35
A levéltárról és levélmásolatokról	35
VIII. VEGYESEK	36
A) Az ügyvédkedés ideiglenes szabályozása	36
B) Közjegyzőség megszüntetése	36